

ल्या १७७

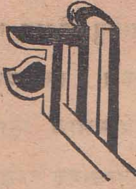

१०९९

मिलापुन्हि

बाखं ल्याः – २

मू २।–

नेपाल भाषाया
लय्‌पौ
बाखं विशेषाङ्क

नेपाल सम्बत १०९८ थिला

दँ : २२/१ ल्यंल्याः : १७७

संरक्षक : चित्तधर 'हृदय'
सम्पादक : विष्णु चित्रकार
व्यवस्थापक : भूषणप्रसाद श्रेष्ठ
प्रकाशक : पद्मरत्न तुलाधर

ज्यास: : ९/१०१ असं, वालकुमारी, ये

"अन्जुया मां, छ वने मत्य:नि। वने धाये मते। मस्त चिकिधिक:नि। निदँ प्यदँ छ न्ह्याथे यानाः सां म्वाये मानि। छन्त छु जूगु दु? छुं नं जूगु मदु। निन्हु प्यन्हुं ला जि हे जी नि ... ... क् क् खवये मते धाःसा खवयाजक च्वनी। खवलकि ज्वर थाहां वइ धकाः

पित्याः

–हरिशंकर रंजितकार

धा:गु मखुला डाक्टर साहेबं।"

"रव जि खवयागु? छिगु मिखाय् जक खवबि लेहें लेंहे पुयाच्वन का!"

अस्पतालया जनरल वार्ड! तःधींगु निम्ह मस्त ल्वगिम्ह मांया पलङ्गया जवं खवं दनाच्वन। बौम्ह श्यामलाल स्टूलय् फ्यतुनाः ल्वगियात न्वानाच्वन। क्वःलाक ल्वगित। गुम्हं उं उं हालाच्वंपि गुम्हं आय्या आय्या हालाच्वंपि। बातावरण ङि ङाँ दं। म्हाइपुस्ये च्वं।

पलख लिपा श्यामलालयात डाक्कटरया क्वथाय् सःतके हल। श्यामलाल सःत.वम्हेसिया लिउ लिउ वन। क्वथाय् थ्यंकाः छह्म नर्स श्यामलालयात छगू कार्ड ज्वंकल। डिस्चार्ज कार्ड! अबलय् लाक्क हे न्ह्यःनेसं मेचय् फ्यतुना च्वंम्ह डाक्टरया सः श्यामलालया न्ह्यपनय् – म्हय्‌बि दुहांवने थें दुहांवन, थौं मोहिनीयात डिस्चार्ज याना। वंगु ल्वय् जिइ मखुत। प्वाःया क्यान्सर। थ्व दच्छिया दुने गुगुं दिनय्‌नं मदये फु। बिचाः यानातया दिसँ।" थुलि न्यने मात्रं श्यामलालया नुगः कँ हाल। डाक्टरयागु तुति ज्वनेथें यानाः धाल, – डाक्टर साहेब, अथे धया दिइमते। न्ह्यागुसां उपाय् कना दिसँ। जि म्वाका तये।" हिन्दुस्तान पाखे यंकूसा निला — प्यलाया लागी ल्वय् क्वलाये फु। निद्वः स्वद्वः दां फुइ। तर गुगुं अस्पतालं नं ल्वय् चब्बुक लायेके – फइ मखु।" डाक्टरया थ्व लिसः न्यनाः श्यामलालया नुगः क्वन क्वतुत। निद्वः स्वद्वःया लाय् तयाः चलय्

याना तःगु पसः । व फुक्कं दां फुकूसा पसः गथे यानाः चलय् यायेगु । अले मस्तय्त छु नका तयेगु । छें छुइ धाःसा ऋन् मस्तय् बाय् हे दइ मखु । थज्याःगु हे खँत मनय् वायेकाः श्यामलाल फहिला वल । अले कलाम्हे-सित अस्पतालं छें ब्वना हल ।

धइ गथे अथे हे जुल । अस्पतालं छेँय् हःगु निला मदुवं मोहिनी मन्त । पलखया ब्यथां बन । छुं याये लाःगु मखु । सुं सःते लाःगु मखु । मोहिनी थः भाःत-नापं प्यम्ह मस्त त्वःतावन – तःधीम्ह ञ्जिनिदं दुम्ह म्ह्याय् अन्जु, ञ्जिदं दुम्ह काय् राजु, च्यादं – दुम्ह म्ह्याय् मंजु अले दकले चीधीम्ह काय् बिजु । बिजुयां थँपि निम्ह तताःपि न्हापाहे मदये धुंकल । – थुखतं थुलि मस्त दत्रेकाः स्वीदँ दुबलय् मोहिनी मत्यवं फुत । नकतिनि बाज्यःवंह्म बौम्ह श्यामलाल याकःमि-जुल– असहाय !

आः श्यामलालया दिनचर्या हिलावं वल । न्हापा मोहिनी मफये न्ह्यः चांन्हि पसलय् च्वनाः कमय् – याइम्हः मोहिनी मफयेवं बच्छि ध्यान पसलय् बच्छि ल्वगियाथाय् । आः ल्वगिया पाखें ला मुक्त हे जुल । तर पसलय् नं उस्त ध्यान मवं । राजुयात पासाकयाः तःधीम्ह म्ह्याय् अन्जु पसः कयेच्याना च्वन । फुथें-मफुथें विवशता व बाध्यतायात घय्पुयाः ।

श्यामलाल बहनी छेँय् द्वाहांवइगु नं लिबाः आपाः याना । मस्त पसः तिनाः भुतुली पिवाः च्वंच्वनी । छुं धाये ग्याः बौम्हेसित अन्जुं । मस्तय् पित्याः धायेत सुं मदु न्ह्यःने । चिकिधिकःपि मस्त ला अथें तुं द्यनी ।

थौं तःन्हुन्हुचः निसेंया कुतः व अभिलाषा पूवनीगु दि श्यामलालया । वया ल्याय्ह्म्ह पासा राजेशं वयात ज्ञानेश्वरपाखे स्वकाः यंकाच्वन । लँय् बं वं राजेशं धाल, "छ ला धात्थें हे ग्वाज्यः का श्याम दाई । वःम्ह मछिं मस्त दये धुकल, थज्याःगु थासय् वये लंगु – मखुनि । जि ला, ग्व, ब्याहा यायेगु ठेगान दुगु मखुनि थन ला ग्वःकःनि ग्वःक थ्यने धुंकल । कलाःया छु भुखा ! खँ ल्हा ल्हां थासय् थ्यन । श्यामलाल न्हापां वःम्ह-जूगुलि राजेशं मानय्यानाः न्हापालाक्क दुव्छत । फहिला वःबलय् श्यामलालया ख्वाः जिरिङ्ग च्वं ख्याकं त्यःम्ह थें । नुगः क्वतुं । छुं मानसिक आघात परय् जूगु स्पष्ट सीदु । लिहाँ वं वं राजेशं खँ छुत, – " छाय् — श्यामदाईया ख्वाः खिउँ व मिसां छुं धाल ला ? " जितः ला छुं मधाः ।, "श्यामलालं लिसः बिल – छंत छुँ धाल ला कि राजेशं ।" थ्व न्यनाः राजेशं छकः हर्रर्रं न्हिल । अले, धाल, – अं श्यामदाई थें ज्याःपि बुरातय्त ब्वना हयेमते हँ । श्यामदाई नं गज्याःम्ह जुइ दारि छकः बांलाक चाना तये म्वाःला — ... । घुसुहुँ न्हयानाच्वंम्ह श्यामलालं राजेशय। खँ बांलाक छ्वामथ् । वया न्हाय्पनय् थः मल्जुया खँ जक थ्वया च्वन ... ... ।

"स्व बाबु, छंत भमचा धाःवनां नरथक्क का हवका हःगु । भमचा जुइम्हेसिनं छु धाःगु स्यूला ! अज्याः-म्ह बुरायाके नं वनी ला हँ वःम्ह मछि मस्त दुम्हेसिके । छ नाकं बुरा जुल ला काः ! जिमिगु ज्वःला मजूनि । गुलि ग्यंम्ह जुइ व !"

"अथे धाः वनेत जिके छकः न्यने म्वाःलाःसा मल्जु ?"

"छंन्त धायेगु नापं गन वनी । खं क्वःजिकाः तिनि धायेगु मनसुवा याना च्वनागु ।" ... — — ...

\+ \+ \+

ल्हुतिइ म्वः ल्हुइगु दि थौं । खिउंलंनिसे हे मिस्तय्गु म्वः म्वः । नीनिधाः ल्वहिं हितिइ सलंसः मिस्तय्सं धें धें

बलला: म्हिताच्वन अर्धनग्न जुया: । ल्यासेचापिनिगु म्हय् पेटिकोट छपा: जुक प्वयुनाच्वन– तुइसे च्वंगु छ्यंगू छब: थें । बाज्य:ति वंपि मिस्तय्गु त्ययचां च्वय् निर्बस्त्र । गुम्हं पर्सिम्व: पयनाच्वंपि, गुम्हं सालुगु पसिच्वंतं भुना: पेटिकोट कुर्का च्वंपि । बाथ सीन ! – न्यूड सीन !! व नं बाथरूमया दुने मखु । सर्ग: फांगा याना: । चकंगु न्ह्याइपुगु प्राकृतिक बातावरणय् । छम्ह – छम्ह मिसायागु अङ्ग प्रत्यङ्ग मुखू – स्वां ह्लइथें तज्याना: च्वन – साल्लुगु खा:या दुनेच्वंगु किपाथें ।

कु:ब:ब:गु छगू थासय् पयतुना: श्यामलालं मुग्ध जुया: थुगु स्थितिया दृश्यावलोकन यानाच्वन । निदं स्वदं लिपा थौं अनायास वंगु स्वालय् न्हिला पिज्वल । व मुसुका: वं चुरोट छपु च्याकल । थ्व नापं याना: गुपु जुल । तर वं मचा: । व ला गन गन तनाच्वंन — — — गन गन व्वया वना च्वन — ... – ... ।

श्यामलाल छेंय् लिथ्यंबलय् न्हिनसिया एक बजे जुल । स्वाहानेंनिसें वं थ: केहें अम्बिकाया स: ताल । बियातये धुंकूम्ह । निम्ह मचाया मां । थ: छेंय् वया च्वंगु जुइ । मखु, मस्तय्त बिचा: या:ब:गु जुइ ।

तापाबकं निसेंहे श्यामलाल खनेसाथं तिप्पा नकल अम्बिकां – "दाइचानं गज्या:म्ह ल्या: । थ: पित्या: मजु इवं मस्तय् पिमत्याइला ! थुगु ई जुइ धुंकल – उखेला: थुखेला: मदु । छ्ये इलय् लावक नलं छु स्यनी । थ:गु लागी मखुसां मस्तय्गु लागी ला च्यूता: तयेमा: । ... " श्यामलालं मस्तय्त पालंपा: स्वल ।

अन्जु !

ल्यासेचा जुल । तर म्हय् लाग्वलं मला: ।

राजु !

सं तताहाक: । बस: हाक्कुसे च्वं । मिखा प्वाक: वं ।

मन्जु !

ह्ला: तुतिइ खिति था: । बस: गू । नये मखं ब्वा: । बिजु !

फल्चाय् वां छ्वया त:म्ह मचाथें । हा: ना मदुम्हथें ।

\+ + +

पस:ब:पिसं अन्जुयात हिस्यायेथें, हायेकेथें याना: न्यनी, "छिमि बा: बु ला ?" थ्व न्ह्यस: न्यना: अन्जुं थ:गु छ्यं ब्वछुका च्वनी । तर अन्जुं लिस: बिइ – म्वायेक हे पस: ब:म्हेसिया पासाम्हेसिनं धाइ – "थन दइला वया ब्वा ! वया ब्वायात लुइकेत ला ल्यासेतय्गु पुचलय् वने मानिका ।"

थ्व जक मखु, अन्जुं ला त्वालय् च्वंपिसं धयाजुइगु नं ता: – 'श्यामलाल ला धात्थें हे मेम्ह हे मनू जुइ धुंकल का । गन गन मिसातय्गु स्व: जुइ, अन अन हे व खने दया च्वनी । पशुपतिइ जुइमा, स्वयम्भुइ जुइमा, बाखं कनाथाय् जुइमा, जात्राय् जुइमा, न्ह्याथाय्सं व मदइ मखु । गुलि जक मिसाह्म: मिसा वंय् — ... ...

अन्जुला थज्या:गु खँ न्यना: सुंक च्वनी- छुं थूह्म थें, छुं चा:ह्म थें, छुं स्यूह्म थें ! तर राजु बातां च्वंच्वनी । वंत च्वं– जिमि बा:यात ब्व:बिया च्वन । उकि बौम्ह दुहांवइबलय् वं न्यनी– 'पस: ब:पिसं थथे धाल । लँय् जूपिसं अथे धाल ।, मचायागु खँ न्यना: श्यामलाल सुंक च्वनी । फसुका: तइ ।

छन्हु श्यामलाल ब्वथाय् च्वना: फ्वासु लनाच्वंगु – खना: म्हयाय्म्ह अन्जुं खँ न्ह्यथन, - "क्वोथाय्यागु पलिला सापहे ज्वल बा: । तसकं बा वइबलय्ला ब्वथाय् च्वंगु लासा फुक्कं प्या: । उकिं छम्ह स:म्ह क:मि हया: बयनेमाली । लिपा जुल कि आपा: धिबा फुके माली ।" बौम्हेसिनं चिकिहाक:गु लिस: बिल, - "ज्यू छन्हु ब्वना हयेका ।"

निन्हु स्वन्हु लिपा, छन्हू न्हिनय् श्यामलालयात म्ह्यायनं धाःगु खं लुमंसे वल। अले बसय् च्वना किपू पाखे स्वया वन। कःमि नापलानाः माःगु खं ल्हानाः लिहां वल। बसय् म्वः म्वः। विश्वविद्यालयया छात्र छात्रात आपाः। धित्तु धिनाः श्यामलाल बसय् गःबलय् निम्ह स्वम्ह मिसातय्त चुलगां च्वत। आमिसं छकः बज्य् पियाः स्वत। तर श्यामलालं मखं। श्यामलालं थ्वस्वःबलय् मिसात न्हिलाः खं ल्हाना च्वन। व न्हिला सः न्हापा गनं ताये धुंकूथें च्वं। अ, छुं नंताल- छगु चिर परिचित मन्ध! अले छम्ह मिसाया गःपतय् च्वंगु लुँ सिखः नं नं म्हस्यू थें च्वंन। उ ... ... फुक्कं वं खने धुंकल। अनायास श्यामलालया म्हुतुं पिज्वन "म्हुतसी लालि गुलि बाँलाः! सिखः नं गुलि ल्वः ... — ... पलख लिपा, बम मू थें जुल—

"यू फूल ब्लडी।" — मिसाया सः!

"छु हां, छु जुल?" — मिजंया सः!

छपा बलिष्ठ ल्हाःतिं श्यामलालयात च्वाना छ्वत। शायद ध्वाःह्म व हाःह्म रिसाया ब्वाय् — फ्रेण्ड जुइ। श्यामलाल बंय् भ्वसूवन।

व ल्हाःतिं स्वंगू मुक्का नः बलय् श्यामलालया न्हासं हि तर्र हाल! थ्व खनाः सकलें काचाकाचां बसय् गल। बस ब्वांय् वन। श्यामलालया न्हासं पलख हि हायाहे च्वन। शायद तःन्हु न्ह्यः निसें मुनाच्वंगु जुइ। अले तीजक दनाः न्हासि हुयाः पलाः न्ह्याकल। छें थ्यं बलय् मत च्याये धुंकल। अन्जुया न्हयःनेसं पसलय् च्वंगु मेचय् भुगुक्क पयतुत। अले विस्तारं न्यन,— "राजुपि ग्व ले?" "तलय् निनि क्याच्वंगु दु। मस्त फुक्कं अन हे" म्ह्याय्चा थ्व खँ न्यने साथं श्यामलालं धाल,— "अम्बिका वइच्वंगु ला! गुलि — मस्तय्गु माया दुगु! हुं छ थाहाँ हुं, पसलय् च्वने म्वाः। थनिनिसें जिहे च्वने। बरू अम्बिकायात बांलाक ज्वरय् यानाः बेलि याका छ्व। .. ..।" खँ ल्हानाच्वंम्ह थः बौं यागु ख्वाः खनाः थौं अन्जुयात साप कन्ना चाल! ख्वाः ह्मासुसें च्वं। सँ भुनः सलः दं। गामं नकतिनि थ्यंक. वःम्ह थें च्वं। दुनेत्यंम्ह अन्जुं बौयाके मन्यंसें च्वने मफुत, "बाःयात थौं छ जुल? ख्वाः नं गर्खेसे च्वं।" लिसलय् श्यामलालया मिखां गनं छुं माल। अले म्हुतु बाल।— 'अँ ... जितः थौं आपुलुख छिमि मदुह्म मां लुमंसे बल।"

चिबाखं

न्हय्म्हम्ह यात्री

– काशीनाथ तमोट

दँय्‌दसं नेवाःत गोरखाया मनकामना देवी-स्थानय् थःगु मनया कामना पूरा जुल कि बा पूरा जुइमा धकाः सिल्ला ताकय् वनेगु चलन दु। थुगुसी नं त्वाःत्वालं थःथः मनू मुनाः मनकामना देवी-थाय् वन। जिमित नं अन सापहे वने मास्तेवल। क्याम्पसय् ब्वनाच्वनापिं जिपिं खुह्म पासापिं छथ्वः जुयाः अन वनेगु मनंतुनाः येँय् भृकुटी मण्डपया च्वसं रत्नपार्कया ब्वसंया पोखरा वनेगु बस–पार्कय् सुथ ह्लापां मुना।

पासा मिलां धाल – " जिमि ततां नं साप हे वनेमास्ते वयेका च्वंगु उबयेत तम्संय् तक नं जूगु, तर हानं मवल। की ब्वमि – ब्वमिपिं जक वनेगु थासय् वय्‌कः छह्म जक पिनेह्म जुइबलय् गथखेसि च्वनी धकाः महया।" "हःसां ज्यूगु नि, थः थः हे हे ला खः नि", जिमिसं औपचारिक खँ ल्हाना।

घौ– घौ पतिकं वनीगु पोखराया बसय् जिपिं सुथसिया न्हय्‌ताः इलय् पृथ्वी राजमार्गया खैरिनी वना। येँनं १११ किलोमिटर तापाःगु आँकु खैरि-निइ जिपिं इलय् हे थ्यन, अनं कारव प्यघौ न्यासि वनाः मनकामना स्थानय् थ्यन। थ्यने न्ह्यः लँय् खैरिनि खुसिइ ह्रुस्लु ताँ तयाः गुली जिपिं पासापिं ग्याक ग्याक पारजुया। मिलां पारजुयेवं धाल– "जिमि तता वःगु जूसा सात्तु हे वनीगु का। गबलें नं हाकुगुँ पुलाः मवंनिह्म, थज्याःगु लँय् जुइमसःम्ह, थिक हे जुल महयागु।"

पासा मिलां घरिघरि थः तता लुमंकोगु गबलें हःसां ज्यूगु धाइगु, गबलें महयागु बेश हे जुल धाइगु, जिपिं थःथःगु हे खँय् मस्त जुइगु। करीव स्वघौया तँ गयाः वनेमाःगु पहाडय् बनौटी धँगु थासय् जिमिसं धौ त्वना, लः प्याय्‌चाःगु इलय् त्वनागुलि व धौ साप हे साःताल। अवलय् नं मिलां धाल – "जिमि ततायात थज्याःगु धौ गपायसकं यः धाःसा! ह्येखंगु जूसा लय्‌तायाः त्वनीगु।"

मनकामनास्थानय् जिपिं बहनी जक थ्यन। लँया निखेरिखे छेँ दुगु बजार दु, न्यागूति लज दु, अप्वः यानाः बञ्जाःत हे च्वं वनी, अन मगःत व नेवाःतय्‌गु पसः खनेदु, अप्वःयानाः स्लेट (ल्वहंया) या पलि दुगु निँतँ–स्वतँ जाःगु छेँ दु, खास यानाः मनकामना देवी दुगुलिं हे अन बजार दुगु थें खनेदु।

त्यान्नुक थ्यंगुलिं मनकामनादेवीया ल्वहँतँ सिँयाः तःगु आँगनय् च्वंगु ससुद्र नांगु सिमाक्वसं चाकलाः दबुलो पलख आराम निं याना। नित्यपूजाया ई जुयाः देवी स्थान चाःगु इलय् लाःगुलिं पाःपाः द्यःथाय् वनेगु याना। पासा मिला न्हापां हेबनं, वय्‌कःनाप दुहांवंपिं पासापिं द्यः भागी यानाः स्वाँ पसाद कयाः याकनं लिहांवल। मेपिं नं वन, ईपिं

सुलाकासा

– हृदयराम सिंह

अथे मिजं जात जुयाः हे मछाः धयादीगु का छिर्क्पिहे मछालादीसा जिंपि छालीला ?

– मछाःगु जकनं मखु, कमजोरी नं यायेयः धाःगु न्यना। हानं छी उप्वःज्या सनेमाःपि ... ...

– छिगुहे जक खँका आम, ग्व डाक्टरंला छुं धयामदी। छिहे स्वया दिसँले का माइलि नया च्वंगु निदं दये धुंकल। नानीछोरिचां नयाच्वंगु स्वदँ दये धुंकल, ग्व इमिनंला ज्या सने माःनि कीथें इमिला छुं मजू ! वरू ल्ह्वँ जक ल्ह्वंका इंपि जिगु मिखाय्।

– मखु आः छं हे नये न्ह्याःसिनि जितःला छु कया हया बीका दिल्लीबजार तक्क वंसा गाःगु। अय्ला थौं कन्हय् न्हाथासं दु। भचा मछालाः धकाः ... ...।

– मछाः, मछाः, मछाः, मखुधया गुलिजक मछाःगु छि। थःज्याःगु खँय्नं मछाः धयादीगुला ?
जिं छुं मसियाः मखुला नत्र जिहे वने।

– मखु सीतला जिनं बांलाक मस्यू छकः पुलुक्क साइनबोर्ड खनागु वनं यानंनिसें। गबलें वने लंगु मखु।

– का अथे थथे मस्यू जिं। थौंला मदयेक मज्यू। स्वः लिपा मलाकाः पस्ताय् चाये माली। उलि उलि मछि व्यबहार फये मानि। छ्यें स्व पिने स्व जि हे छह्म। मस्त चिचिधिकः तिनि। भचा भचा ग्वहालि दुह्म छिक्पिनि केहेँया पहः वहे खः। लाखाकासां निसें कच्कच्। ज्या त्येकाः छु जक याइह्म खः मस्यू। थौं कन्हय् मिसातय् सेखिहे तच्वः। गबलें हे ब्याहा याये म्वाह्म थेंका। ह्माहे म्हाः हँ स्याःसां

नापं मिला लिपा लिहां वल। कन्हय् सुथय् हानं बांलाक स्वये का धकाः जिंपि लज छगू मालाः च्वना। नयेनी सिधयेकाः द्यने लासाय् च्वनाः गफ याये त्यनाबलय् मिलां साप लय्तायाः धाल– "जिला द्यः नं बांलाक स्वया, स्वां – पर्साद नं पुजारीयात धयाः भचा कया, जिमि तताया फोटो नं भागि याका, उंकिका न्हाचः लिबाःगु।" जनं खुम्ह जक खःसां तीर्थयात्रीया रूपं जिंपि न्हय्म्ह बयाथें जितः ताल। मिलाया तताया फोटो जिमि न्हय्म्हम्ह यात्री पासा खः।

कन्हय् खुन्हु सुथय् न्हापां दनाः द्यःयाथाय् वना, लुखा मचाःनि खनि, प्यखेरिखें मिखा ब्वयेका – मनकामना देवी स्थान नेपाली शैलीया नितँजाःगु पलि दुगु नेबाः कलां छाय्पियातःगु देगः, दक्षिण स्वःगु थ्व देगःया न्ह्यःने सिंहस्तम्भ छगू नं स्वनिगःया ततःधंगु देगलय् थें हे दु। देगःया ब्वसं समुद्र सिमा व च्वसं तःमागु चाँप सिमा प्राकृतिक सौन्दर्य जायाच्वंगु दु, बथां बथां वखुं ब्वया जुइ न्हाइपुस्य च्वं, भक्तिभावं जाइपुस्य च्वं। न्ह्यःने न्यनास्वयां द्यः लुखा भचा लिबाक तिनि चाइगु खँ सीदत। ह्निगः हे द्यः स्वये धुँगु व याकनं पोखरा नं वनेमाःगुलि जिंपि लिहांवया। लिहां वनेन्ह्यः द्यःयाथाय् च्वनाः किपा कया, नमस्कार याना। पासा मिलां विदाइ नं फवन, लुखाय् भागी यात, ज्वने ह्निचां तताया फोटो लिकयाः उकियात नं भागि याकल। जिंपि थः थःगु कु– कुबियाः पहाडं क्वहां वया।

ह्माःहँ पाःसां ह्माःहँ । अपायसकं नं जिद्धी जुइ त्यःला मिसाजात जुयाः ।

– जिला न्हापाहे धइगुला खःनि छन्त । दच्छि निदँ आसे । व्वनाच्वंबलय् बि. ए. छगूनि पास याके तर छहे मानय् मजू ।

– हुम्म्म्म् म्वाः म्वो मदुगु खँ ल्हानादी, रेणुचाथें ग्वाः ग्वाः मिजंत ल्यू ल्यू तया जुलकि सीका छि ! मिसातय्सं नं अथे छत्थु न्ह्या धाइला ? छु स्यू छि मिसा नुगः ? जिनं न्हापा गुलि म्हाः धया अथेला ! तर ... ... चच्छि चच्छि न्ह्यः मवः जि स्यूला ? तसबीर महःतल्ले तसबीर स्वये आपुलु तसबीर स्वये धुनेवं छिगु ख्वाः स्वये आपुलु । ह ... ... अथेहे वयानं ... ... ।

– का छनापं खँ ल्हानाच्वनां त्याइ मखुत । न्ह्याथे याःसां छंगु हे खँ द्यःने, का धा छु याये माल जि ?

– थ्व म्वं छकू ज्वना व्हासँ वयनेव बियाहइ हँ । छु छां हे धयादोम्वाः मछाःसा ।

साहुया कर्तव्यपरायण च्यःथें जि कलातं व्यूगु म्वं छकू ज्वनाः लुकुलुकु वना । थ्यन साइनबोर्ड छकः स्वया । मछाः मछाः दुहाँवना । दुहाँ वनाच्वंगु जिगु पलाः लिलिच्यू , जि बांलाक हे चाः ।

दुने हुलहुल । गबलें वयेमनंगु थाय् । अनथा प्रत्येक वस्तु, प्रत्येक व्यक्ति जिगु लागि अपरिचित । म्वं वयनेगु गन ? कायेगु गन ? छु छु धाइगु खः ? अहँ जि छु छूं हे थूगु मखु अय्नं छु याये मथू मस्यू धयाच्वनां लिलाःगु मखुत । म्वं वयक्यं जि छह्मसिके न्यना – 'थ्व गन कायेगु थें हला ? ' ल्हाःया संकेतँ क्यँगु व थासय् मिखा जूवन । तःधंगु फसातय् क्यन जि व्हन मछाः धयां मिजंया नामं शून्य व थाय् । छु याये छु याये मफुतय् वया थें जुल जि । अथेंहे ह्मरुँ पाउँ ख्वाः ज्यानाः जि अन दंवना । मिसातय्गु पुचलय् याकःचा मिजं, जि अन छगू तमासा जूवन । फुक्स्यां म्वाँय् म्वाँय् स्वत । थवंथः ख्वाः स्वयाः न्ह्लिलाच्वन । अथेंहे मछाःम्ह जि । आःला व्हन सिना थें मछाल । जि मचायेक हे जिगु छ्यं क्वछूवन ।

जि नं थात्थेंहे घ्वांका हु । उलि उलि मछि मिसात मछाः मजू धासेंलि जि मछाःलेगु छाय् ? खू वयाच्वनागु मखु ह्मयेकः बयाच्वनागु मखु जनकल्याणया निम्ति सरकारं हे इंका तःगु वस्तु कायेत मछालेगु छाय् ? खःका बरू मिसापि बये माःगाय मिजं वयेलात । कलाः छ्वयाहये माःथाय् भाःत बयेलात । उलिहे मखा उलि जुइवं मछाले माःगु छाय् ? थःथह्मं तुं मन चिनाः जि छ्यं ल्ह्वना ।

जिगु मिखा काउन्टरय ब्यस्त । ब्यस्त मजूसां ब्यस्त यानाच्वना । अज्ज धात्थेंला मेथाय् स्वयेगु शक्ति नं मदु जिके । मतलब सुं ह्मस्यूपि नापलाइ धकाः थरकमान जि । खनं खः थन सुं ह्मस्यूपि नापलायेगु हे बँ व जिवय् सिमितगु आगं उलेगु ज्या । तर ... ... तर यदि थन सुं ह्मस्यूपि वयाहे च्वंगु दुसा छु जि मस्वयेवं इमिसं मखनीला जितः ? थ्वला मिखा तिसिनाः खुइ थें जुल । मज्यू थथे जिहे मज्यू । बरू इमिसं खंकेन्ह्यः जि खंकेमाः इमित । छुं मखुसां सुलेला फइ कम सेकम् । थःत सुरक्षित ला यायेफइ । जि मिखा चाःहीका ।

ग्याःचिकुं भयवीका स्वया वनाच्वंगु जिगु मिखा सुं चीरपरिचितह्म मिसा खनाः तक्क दित । व न्ह्यःने जि ल्यूने, ख्वाःला खंगु हे मखुनि ।

अथ्नं बयागु लिकप, ब्लाउज, सारी, ह्यया लावनं जितः म्वखाय् ब्वयका बिल । ह्मिगः तिनि न्याना हयाबियागु व ड्रेसँ जितः हिस्यानाच्वन । छक्वः जिगु ह्य हे ख्वाउँसे च्वनावन ।

न्हाचः तक्क सुं खनाः मछाम्ह जि । आः व मिसां जिगु मछाः फुक्क पुइका यन । जिगु मिखा बायबुल बयागु ख्वाः स्वयेत । तर खंगु मखु । व काउन्टरय् थ्यनीन । जि जिके दक्व इन्द्रिय मिखाय् चिनाः वयात स्वयाच्वना । ह्मसीकेत कुतः यानाच्वना ।

मखु खइहे मखु । थ्याहा हे मजूनिह्म अज्ज थ्याहा याये ह्याःनिह्म व थन छु ज्या ? मेपिंहे जुइ । तर ... ... तर लिकप वहे, ब्लाउज वहे, सारि वहे अज्ज लाकां तक्कं वहे । खः पक्काहे खइ । ... ... मखु, मेपिंनि नं ला दये फुनि थज्याःगु ड्रेस । अय्नं छु खः छु खः – थौ कन्हय् मिसात । जिगु शँका क्रन क्रन तीव्र जुजुं वन । शँका निबारण यायेया निम्ति जिं मछि मछि पलाः न्ह्याका । प्यपलाः हे छी मलानि, पर्स त्युत्युं व काउन्टरं फहिल । प्यंगः मिखा चूलात वहे खः । जि केहें हे खः ।

जि अजू चाल । जिगु मिखाय् बिश्वास मन्त । मिखा गिलिगिलि यानाः स्वया । ख्वाः छपातं छु याये छु यायेया रेखा ब्वयेका च्वंम्ह जि केहें मछालाः खासा थें कय्कुन । सायद वया अनं हे तनावने मास्ति वल जुइ ।

स्वस्वखंकं न्ह्यःनेसं दनाच्वंम्ह जि केहें जितः छगू भ्रम याये मास्ति वल । छगू म्हगस याये मास्ति वल । तर छु याये जि बिबश सत्य स्वया च्वनेनं मफुत ।

सत्ययात भ्रम यायेमफुम्ह जिं सत्य स्वया च्वनेनं मफुत । नवः त्वपुइथें जिं जि केहेंयात धया, अय् ... छला ! अँ ... छन्त छु ... तताजु छ्वयाहल जुइका मखुला? मछाःधकाः हालाच्वंगु । हानं जिनं म्हाः धयाबिया उकें ... ... । जिं मस्यू जिगु थ्व नवः त्वपुइगु कुतलय् जि गुलित सफल जुल ।

फनक्क लिफःतुलाखतं वयाह्म जि मूलुखा च्वसं छकः मिखा ब्वया । भराय्पाःगु परिवार नियोजनया साइनबोर्ड जितः हिस्याना च्वन ।

□

आलमत

(न्ह्याइपु साहित्य मुना)

इलय् ब्यलय् पिहां वः

न्यानाः स्वया दिसँ ।

थिंमि पिहां वइगु

"सः" व "नुगः"

निगू पत्रिकां न्यानाः ब्वनाः दिसँ ।

अचानक जि वा:चाल जि ला शोषण यानाच्वना। जि पुण्य मखु पाप मुनाच्वना। न्याय मखु अन्याय यानाच्वयाच्वना। कल्पना मनुखं जितः नाली मखु। जिगु ज्याया स्वीकार याइमखु। जिगु विरोधय् इपि छकः मू हालीतिनि। जिगु सम्पूर्ण जीवनयातहे मू पुइका बिइतिनि।

मुक्ति

अथेला जि थ:गु बच्छि जीवन वहे ज्याय् फुकेधुन। शोषण नवः मजू। न्याय पुण्य हे जुयाच्वन तर थौं जक गथे वा:चाल? छु जिगु आः बयाः बौद्धिक विकास जूदल ला? तर थुकिया लिसः सुनां ब्यू वइ! सुयागु न्ह्यःने थ्व न्ह्यसः तःवने। थ्व न्ह्यसः याःवनेगु सुयाथाय्? जि सिवें च्वय्या वर्ग जिगु खँय् च्यूताः तइमखु। क्वय्या वर्ग जिगु दुःखय् थःत थःम्हं सुवाः कयाः जितः सराः बी– ठीक जुल, जिमिसं ग्रायेमाःगु ज्या छं स्वयं यानाकाल। थौं जि बाह्यय् कानाच्वंगु दु। च्वय् थहां वने जिगु क्षमतां मब्यू। क्वय् च्वंवने समाजं मब्यू। जि ह्मिगःया थासय् हे स्थिर जुयाच्वने थ्व जिके शक्ति मदयेधुंकल। ह्मिगःतक दुगु शक्ति अचानक वाःचालं म्हंका यकाच्वन।

जि स्यू, जि यानागु अन्यायप्रति पश्चाताप यायेमाःगु दु! जि यानावयागु शोषणया आत्मालोचना यायेमाःगु दु। जितः थ्व फुक्कं पापं मुक्ति माःगु दु। मखुसा जिगु अन्त्य छगू घच्चाइपुगु अन्त्य जुइफु। अऊ धाये जिगु अन्त्य मत्ययेवं जुइफु।

जि जनताप्रति यानागु शोशणं शायद मुक्ति दयेफु तर जि छह्म मिसायात स्यानावयाच्वनागु दु। वयागु मातृत्वयात स्याना बियागु दु। वयागु गर्भं संसार स्वयेगु इच्छित मस्तय्गु हत्या यानागु दु। काय्पिन्त ब्याहा यानाबीगु इलय् थःम्हंतु निबवःगु ब्याहा याना तर जितः कलाः मखु क्वथा झिलिझिलि याइह्म छह्म मिसा जक माःगु खः। क्वथाय् च्वंतले एकान्तपन तंकाबीह्म छह्म मिसा पासा जक माःगु ग्वः। मखुसा ब्याहा यानागु उलिमछि दयेधुंकाः नं मचा मदुगुहे दकलय् तःधंगु प्रमाण खः। अऊ धाये जि ह्लाःहे अपरेशन याये धुनागु दु।

जि वयागु प्रत्येक इच्छाया हत्या याना वयाच्वनागु दु।

– नीरा ह्मय् ह्लाः तयेमते कथ्यातुसे च्वं।

साःमि ये

जि स्यू, वं चायेकंहे जिगु ह्मय् ह्लाः तयेहःगु खः। वं उखुनु थःगु मातृत्व ब्वलकेगु इच्छा यागु खः। वयागु मातृत्व वया पाजुया काय् नं थनाःहगु खः। व दिनय् व वया पाजुया जंक्व भ्वजय् वनावःह्म खः। जिगु उर्जं नं वयागु नुगः ख्वःगु दु। वयागु मातृत्वय् घाः लाःगु दु। व अंगःपाखे स्वयाः ख्वःगु जि ताः। ह्लापा ब्याहा जुइ न्ह्यः नं छकः व ख्वःगु दु। तर अबले वयागु नुगलय् घाः लानाः मखु। उबले व नच्चाह्म ल्यासे मचा तिनि। उबले वयाके मातृत्वया भावना दनाहे बःगु मदुनि। उबले ला व कलेजय् मतिनाया मन्त्र ब्वना जूह्म तिनि। व हे मन्त्रय् छन्हु वयागु अस्तित्व मन्त। पवित्रताय् दाग कित। स्वच्छ नारीत्वया हत्या यानाबिल। उबले छकः नं व ख्वःगु खः छाय्कि वयागु अस्तित्व सुनानं लाकाकाःगु दु। वयात धन्दा जक जूगु खः कि धोका जकं बीगु खः? तर वयात धोका हे बियावन। व स्वच्छ मजुल। व शुद्धह्म मखुत। तर अय्नं जि वयात ब्याहा याना इमिगु परिवारया निंतिं भि मनू जुयाबिया। तर वयापाखें मचा दयेकेगु गबलेंहे मनं मखना। जितः सन्तानया आवश्यक मजुयाःहे अपरेशन

याना छ्वया तर वयात मस्तय्‌गु ग्याःचाः दयाच्वंगु दु। न्ह्यथुया काय्‌पिन्त काय् धवाः लुधने, बुया जुइ बहःपि मखु।

– नीरा, पसः धइगु तिइ मज्यू, ह्निनेया बजि पसलय् हे छ्वयाहःजि।

– नीरा, जि फिल्म स्वयेगु बानि मदु।

जि न्ह्याबलें आइतवार धकाः पसः चायेकाच्वना। छन्हु ला पसः तिइमाःनि धाइपिन्त जि जन सेवक, जि पसः तिइ मज्यू। जिला जनताया निंति पसः चायाच्वनाह्म जि पसः तिंतकि जनतां छु नइ। जनतां छु नइ मखु थःम्हं नये दइगु ध्यबा निगः लबः नं करपिसं नइ धइगु कप्ति नुगःया लिसः खः। जितः थूपिं पासापिसं बहनी ह्लापां छाय् पसः तिना धइगु न्ह्यसःयात लिसः बियाच्वना – छिमिसं स्यूला? दिपय् पाः च्वनकि छह्म नि छह्म सीह्म दबहे दुइ अथेहे पसः जक चायेकाच्वंसा चच्छि न्याःवइच्वनी तर जि दिपय् पाः च्वनीह्म मनू मखु। अक्व ज्यूपिन्त स्याचुक्क धयाच्वना – जि थ्व पसः तयाः नये माःह्म ला?

वजारया मेपिं पसलेतय्‌गु स्वभावनाप जि पाःगु हे शायद जिके थौं दनावयाच्वंगु आत्म ग्लानिया दसि जुइ। वजारया साधारण पसल्या थें जि नं छह्म पसल्या खः। तर जिके सीह्म धुँ जक स्यायेगु स्वभाव दु। जिके च्वंगु कायरता चीमि स्यायेगु हतियार खः। जिगु कायरतां जितः तुं स्यानाच्वंगु दु। मखुसा व पसल्यां थे जि छाय् यायेमफुत? वं फ्वगियात कथि दायाः छ्यं तछ्यानाबिल। जि तुलुतुलु स्वया जक च्वना। यंकेत पुलिसं निम्हेसितं ज्वनायंकल तर घौंछि लिपा वयात त्वःताहल। जि न्यनाः ह्निलाः लिसः बिल – छु जुइ, जि मदुगु अधिकार प्रयोग यात धकाः नीन्यातका दां पुइकल। वयात ज्या याः मजुसे च्वनाः नः जुइह्म धकाः निलातकया श्रम कँदया सजाय बिल।

जि कसंग वन। जि गन तकया कातर खनी। जि गुलि तक कातरतां भुनाच्वंगु पसःया साहुजी जुइलात। च्वं वइपिन्त स्वहे मस्वसे दिवक चायेकाः छ्वयाच्वना। थःगु ज्याय् ब्यस्त क्यनाः नुगलं ब्वः बियाच्वना – ज्या यानाः नये म्वाः, जिगु हि चःति त्वनेगु स्वयाच्वनी। जि व व पसलेयाके गुलि भिन्नता दु। वं तमं छ्यं तछ्यानाबिल। वं फ्वगियात दाःगु मखु प्रशासनयात दाःगु खः। देशय् ल्याय्‌ह्मतय्‌त ज्या मदुगुया आग उलाक्यंगु खः मखुसा फ्वगियात श्रम कँद छाय्?

जि थूल, जितः शोषण नवःगु कारण! अहो, जिला गुलि शोषणं भुनाः म्वानाच्वना खनीं। जि यानागु पापया जाः खुनाः पिहां वये न्ह्यः जिगु अन्त्य जुइफु। अन्त्यला सकसिगुं अवश्यभावि खः तर जिगु अन्त्य खनाः जिहे ग्याः छाय्‌कि जितः यच्चाइपुगु अन्त्य मयः। जितः वैसं मब्यूगु अन्त्य मयः। जि इलं मब्यूगु अन्त्ययात अस्वीकार यायेमाः। जितः स्वीकृत मनूया अन्त्य माः। जि यानागु अन्यायया मुल्याङ्कन जिहे यानाः प्रायश्चित यायेे। जि ह्यानं स्वीकृत मनू जुइमानि। उकि जितः मुक्ति माःगु दु। पापं मुक्त जुयाः स्वीकृत मनू जुइमाःगु दु। जि मुक्ति लुइके माःगु दु। मुक्ति थ्वहे जिगु वासः खः। जि यानाः वयागु अन्याय, शोषण, जि मुनाह्मयागु पापया जाः खुनाछ्वयेगु! जि जीवनं विरक्त जुगु मदुनि उकि जितः जीवनं मुक्ति मयःनि। मनू जुयाः म्वायेगु निंति जि यानागु प्रायश्चितया बरदान जक मुक्ति फ्वनागु खः। माया, मोहया त्यागहे शायद मुक्तिया लँपु जुइफु। शायद पापं मुक्त जुइफु।

माया मोह फुक्कं त्याग यायेे। राग द्वेष फुक्कं त्वःताछ्वये। तर जि जीवनं पलायन जुइत्यनागु मखु। एकान्तवासया इच्छा यानागु मखु। थपाय्‌धंगु ब्रह्माण्डय् पाप सिला छ्वयेगु मुक्तिया वासः मलुइला?

थौं जि मुक्त जुयागु दु तर मुक्ति लुगु मदुनि। ह्निगः तक मुनातयागु पाप सिलाछ्वयेगु लँय् जि वनाच्वनागु दु। मनूया पुचलं तापाक्क मखु बरू वहे मनूया पुचः माः जुयागु दु। गन पापं मुक्तपिनिगु संगठन जुयाच्वंगु दइ। जि न्यनातयागु दु जीवनय् सुयागुं सहारा मन्त धाःसा व धार्मिक स्थलहे अन्तिम सहारा खः। अनहे जीवनय्

दकलय् यइपुगु शब्द न्यनेदइ – मोक्ष वंकि शायद अनंहे मुक्ति लुइ। तर जितः धर्म माःगु मदु। धर्म यानाः धर्मात्मा जुइगु जिगु वँस मखु।थौंया इलं धर्मात्मात पवंगु मदु। धर्मया प्रचार यानाजुइत धर्मातितय् निंति जिगु आवश्यकता मदु। जितःला मुक्ति माःगु दु। जि ला मुक्ति भचा तापाः तर थाकु मजू धकाः ध्वाङ्ग पू जुइमाःह्म खः छाय्‌कि जिगु वर्गयात थन मुक्ति हे दकलय् तःधंगु म्वायेगु लँपु जुयाच्वंगु दु। जितः शोषण यानाच्वंपिके ल्वानाः मुक्ति कायेमाःगु दु। उकिं जि उपदेशकया उपदेशय् मुक्तिया निंति संघर्षया लँपु माः जुयाह्म खः। उकिं जि इमिगु दृष्टि तापाक्क च्वनाः इमित सतिका च्वनागु दु। इमि तापाक्क च्वनाः इमिगु व्याख्यान न्यना जुयागु दु। इगिगु उपदेशया मनन याः जुयागु दु।

थौं जि इमिगु व्याख्यान स्थल चाः हू जुया। इमिगु उपदेशं इपि स्वयं जिगु दृष्टि तापाना वन। उपदेशकं जनता ध्वं लानाच्वन तर इमितहे धर्मया प्रतीक धयाच्वन। उपदेशकं धाल – धर्म बचे यानादिसँ, धर्म छिकपिनिगु ल्हातय् दु। जि आश्चर्य चाः जि थःगु ल्हातय् धर्म मखनाः। जि दिक्क चाः धर्म नं ल्हातं ज्वना जुइ जुइगु बस्तु धकाः मसियाः व गज्याःगु धर्म बचय् यानाः तयेज्यूगु !

जि अनं फहिलाः मेगु थासय् वना। अन जि ता ईतक दनाः न्यना छाय्‌कि जितः पुलांपिनि धापू लुमंसे वल - गनं बाखं कनाच्वंसा भचा दनाः न्यना वयेमाः। ह्लापाह्म उपदेशकया उपदेश ताईतक मन्यना उकिं शायद व जिगु दृष्टि कुतुवंगु जुइफु थ्वहे बिचाः यानाः। उपदेशकं धयाच्वन – दान यानादिसँ, पुण्य कमय् यानादिसँ ! जि रूसंग वन – जि यानागु पापया पुण्य जितः माःगु खः। शायद जिगु मुक्तिया लँपु थ्वहे जुइ ! जि निर्णय याना – जि दान बी, पुण्य कमेयाये् पाप फुक्कं हुयाछ्वये। जि थःम्हं फक्व दान बीगु मनंतुना। जि उपदेशकयात दान बीगु क्वःछिना। जि वजारया पसलय् मिखा ब्वया। पसलें मिल - जि न्याना। छिमि दथुइया व्यापार सिधल। तर वयागु ख्वालय् शोषणया चि मदु। अन्यायया भाव खनेमदु। व ला वयागु व्यापारिक धर्म जुयाच्वन। अले जि जक गथे अन्याय याःगु जुल ? जि गथे शोषक जुल ? शोषकला मेपिंहे दनि थन। अन्यापि ला थन मेपिंहे दनि। जि ला इमित जक न्हंकेमाःगु दु।

जि छेंपाखे स्वयाः वया। जि व्यापारय् अन्याय मयाना। जि व्यापारिक शोषक मखु तर जिके सामाजिक अपराध दनि। जि निक्वःगु व्याहा याना थ्वहे जिगु अपराध खः। व्याहा अपराध मखु तर जि व्यक्तिगत स्वार्थय् निक्वःगु व्याहा याना। थःगु जक स्वार्थ सिद्ध यानावयाच्वना। थ्वहे जिगु तःधंगु अपराध जुयाबिल।

– हल्लो साहुजी छु खः ?

– छु खः धाये, छिमि थें चाःहुलाः जुइ दुगु मखु।

– साहुतय् ध्यबा मिन्यु फुर्सत दुगु मखु अले गनया चाःहुला जुइ दइले !

– थन मनूतय् आः नयाः अले छु नयेया धन्दां त्वःतूगु मखु, छिमि थें मेचय् जक च्वनाः तलव पाकय् मजू थें, सु साहु सु गरीव का !

– सु साहु सु गरीव ला आम भोरि क्यनाच्वंगु दहे दुनि। आः बुइला अले बुइला धइथें च्वंक मिस्तय् प्वाःथें तग्वयाच्वंगु दु।

बिष नकाः स्यानातःह्म खिचायात क्यनाः जि धया – हुं खिचा खं ला ? वया प्वाः गुलि तग्वः अथेंहे जि नं प्वाः तग्वःसां ब खिचा थें सिनावनाच्वंगु दु।

२०३५ कार्तिक ७

—○—

"थौंया व्यवस्थां ब्यूगु सिरपा"

न्ह्यो मय्‌जु सकसितं सकसितं लसकुस याये धुंकल सकलें चं चं धाः। अय्‌लाखं काःपि थें। सफलें देना च्वन सौंपि थें। अय्‌नं बिदुरया धाःसा न्ह्यो मवः। व न्ह्यो मय्‌जुया मयः थें। व चंचं नं मधाः। व सुम्क। वइगु नुगलय्‌ खुसि बाः वइच्वन। व त्वलं। छकलं वइगु मिखा देना च्वंह्म थः मांया ह्वय्‌ जूवन। पिलिंपिलि मतं याना: वं थः मांयागु ह्म नं दीप थें तायेकल। ग्याः च्विकु पहलं वइगु ह्म छम्हं खात। हाकनं छकः ब्वथिइक स्वः वन। लुमधं, साप: छकः नं स्वत। "खः मां धनाच्वंगु हे खः।" वं छकः ताःहाः कसुकाः तल। बिदुर हाकनं थःगु लासाय्‌ हे वन। अय्‌नं वइत न्ह्यः मय्‌जुं पाच्युं हे मवः। उकिं त्वःमने धुंकूगु खँत बुलुहुं लुमंका हल।

बिदुर खुदं दुबलय्‌ ... ...।

छम्हु अबुह्म दुहां मवःनि लिबाये धुंकल छाय्‌ छाय्‌ धन्दा जुया च्वंबलय्‌ छें हःगु वया ब्वा। लासजक प्राणला मोटर दुर्घटनां याना: ब्वया वने धुंकल। ह्वाचः हे। अले बिदुर... अबु मदु, धिकय्‌ पुता। मांह्म धनमाया ऊवाः जूगु स्वां थें। छें मदु। हकमां साहुया छेंय्‌ बालं च्वं च्वंपि। अबुह्म मदुसेनि ध्यबा दुहां वइगु लँ नं मन्त।मुंका थकूगु दुगु मखु। म्वायेत नये हे माल। धनमायाया परिवारय्‌ मलखं कल। तीजक पलाः न्ह्याकल छह्म त:मिया छेंय्‌ भ्वातिं च्वं वनेत।

धनमायायात त्वःमवंकूपि सायद ह्म हे जक जुइ। "गंगु स्वां" धकाः सकस्यां स्यूसां वइगु रूप रंग भय्‌बिया च्वंगु यौवन खँ खँ सकस्यां नूगः मू। वइगु रूप यौवनं वयात ऊवाः जुयाच्वंगु स्वां धकाः मधाः। वइगु पलाः पति मिखा तइच्वन। तर धनमायां थयाःगु खँयात चुंला त्याये थें त्या त्या धानाछ्वत। थः काय्‌यागु लिधँसां अलय्‌ थये यक्व पंगलःतय्‌त चिइका दुःख सियाः थःत ब्वलका तःह्म मांयागु ममता गथे त्वमंके फइ। थः मांया त्याग तपस्यां जाःगु मलिना।

मंगलदेवी स्थापित

थौं धाधां कह्लय्‌ धाधां बिदुर क्रियादँया त्वाथलय्‌ नं गल। माय्‌त्रिक नं पास यात। तर छुयाये मछिपिन्त ह्लयखें मछि धाःथें बिदुर जागिर नये फुगु मखु। वइगु निति थन सु मदु। वं थःगु कर्मयात छकः लुधंक ब्वबिइ मास्तिवल। तर व बित्रस। थ्व समाज, व्यवस्था, अले कानून खना: वयात घच्चाया वल। थन दुखीतय्‌गु दुःख हे सह याये माःगु दु। थन दुखीत हालेगुला नाय्‌या न्ह्यःने म्ये ब्वयेथें थथे द्वालय्‌ पुकातःह्म न्याथें व फाताफाता पुल। वाथा वाथा कनाच्वन। चां ह्लि दयां लानाः हे फुका छ्वइ। वइगु लागि सु हे लिधँसा मदु। लिधँसा ला छखेहे दक्वं वइत हेबाय्‌ चबाय्‌ याइपिं जक। थः मां तच्वः जुलं हे वं छुं यायेफुगु मखु। लातां केरा स्वयेथें स्वयाजक च्वन। गज्याःगु थ्व दे। गुलि भ्वरी तग्वयेका जुजुं लिमलाः। गुलि प्वाथय्‌ त्वमां प्यय्‌काः ह्लाः तुतिइ न्यवलं न्ह्याकाः च्वनेमाःगु। थ्व देया रीति रिवाज ह्लापां

निसें हे थथे खः अले थयाःगु रीतियात थन सुनानं न्हंका छ्वयेगु कुतः मयाः । याःगु दःसा केवल भिंगुयात न्हंकेगु जक ।

मनूया जीवनय् ल्वापुं ल्वापुं जक भय् बियाच्वंगु थ्व समाजय् बिदुर छुं हे बिचाः यायेफुगु मखु । फइगु नं गनं वइगु बिचाःया बुंगाःचा हे ह्लाना वने धुंकूसा थःत थम्हं हे ह्लासिइके मफये धुंकुसेलि ।

थौं डाक्टरं धइवंगु खँ जक बिदुरया ह्लापनय् थ्वइच्वन । "स्वइदिसँ याकनं हे छि मांयात वासः मयात धाःसा वइगु फल छगू हे जक जुइ व खः ... ।" थनं क्वय् वथा लुमंके हे मयल । वइगु न्ह्यपुइ छगूहे जक खँ चाःहिला च्वन थः मांया दुःख, ल्वय गथेयानाः न्हंकेगु वं बिचाः यात, हत्या बिइगु "खः ! हत्या ।" वइगु निपां ह्लाः द्यनाच्वंह्म मांयागु गःपतय् वन । तर वइगु ह्लाः थर थर खात । कपाल चःति नाः नाः पिहांवल । व हाकन न्ह्यःने वन, छुं निश्चय यानाः । वयागु ह्लाय्पनय् गन सः थ्वःथे च्वन । "बिदुर छ्याये त्यनागु, थः मांया हत्या ? धिक्कार । मामं छगु निति छु जक मयाः, वहे मांया हत्या । छं थयाःगु बिचाःयानागु ।" वइगु म्हुतुं सः पिज्वल 'आः ... जि छ्यायेगु ले ? छु ... ?" वहे सलं वइत धाथें च्वन – " छ सी हुं, छंके म्वायेगु अधिकार मदु । छंगु निंति थ्वहे छपु जक लँ दु" बिदुर सूगु सलं हाल – " खःगु धाल थ्वहे छपु जक लँ जिगु लागि ल्यं दनि ।" गनं गनं हानं सः थ्वःथें ताल ' हय् ग्याफर ! आत्महत्या याये त्यनाला छं । मांया काय् खःसा ल्वाय् सयेकि ।" छकलं वथा न्ह्यलं चाःथें जुल । "छं संघर्ष याये फक्व यात छंगु लागी आत्महत्या छगू त्वःताः मेगु छपु है जक लँपु दनि व खः खू वनेगु, मखूगु खँ ह्लायेगु छं थः नं म्वायेमाः मांयात नं म्वाकेमाः धयागु जूसा थ्वहे छपु लँ दु ।" वयागु न्ह्यपु ह्लानं चाःहिल "खबरदार ! खुं वल ... खुं ..." वं सः न्यने मफुत निपां ह्लाय्पं तित । व हाला हल "जि छुयायेलय् जि थः थम्हं नं म्वाये मानि मांयात नं म्वाके मानि जि छुयाय् ! वं थःगुहे सूरं छेँनं पिहां वन ।

मसां थें क्विकां मिक्वां दंगु चा व गनयाह्म गन थ्यन धइगु वं मचाः । व छखा छेँय् तप्यंक थहांवन वइगु हे थःगु पुलांगु छेँ । साहुया चकं त्वःतेमाःगु छेँ । वं अन बैंठकय् साहु नोट छ्प्पं ल्याःखाना च्वंगु खन । वं बिचाःयाना मच्वं प्यखें छकः मिखा ब्वल । भौ पलाः छिनाः साहुया न्ह्यःने वन । साहु नं ध्यबा ल्याःखाये सिधयेकाः ध्यबा क्वय् तये सातं ध्यबा कया बिदुर ब्वात ऊयालं हे छपलाः यानाः । साहु हालाच्वन "खुं ... खुं ... ।" तर बिदुर माःथाय् थ्यने धुंकल ।

हथाय् हथाय् चायाः बिदुर छेँय् थ्यंकः वल । वयागु ह्लातय् वासःया वासः । वं मांम्हेसित लुखांनिसें हे सःता वल "यमां मां" मामं नमवाः, ह्लाचःहे द्य नेधुंकल मांह्म गबलें दने म्वायेक । वं मांम्हेसित गिलि गिलियात गनं दनी । व चिल्लाय् दनाः हाल । "छं छु यानागु थौं थुलिमछि याना छंत लंके धकाः, व्यवस्थानाप ल्वाना समाजनाप ल्वाना । तर ... स्वइगु दोष थ्व ... मां "ह्लातय् च्वंगु वासः दक्वं बँय् सिसि तज्यानाः भ्वंया बतां वासः पिहांवल । वासलं वयात धइ च्वंथें ताल "थ्वहे खः छंत थौंया व्यवस्थां ब्यूगु सिरपा ! "

सुलि मयजु

नापित 'पासा'

खबरदार । खबरदार... ... !!

शुद्ध चाया छ्वता: इलय् थ्वयाच्वंगु थ्व सः भयानकताया चि ब्वने दयाच्वन। अलय् ज्यालखानाया पिनेसं ह्लातय् बन्दुक छपु छपु ज्वना: उखें थुखें मिखा ब्वयेका: टक् टक्.. लाकांया सः पिकया: इरू थिरू जुयाच्वंपि सिपाई त। सुनसान की को हे हा: सः मदुगु इलय् वहे सः खबरदार.. खबरदार ! गय्थें गय्यें फिफाँय् मिफाँय् दं।

ज्यालखानाया दुने नं अथेहे सुनसान। क्वथा पतिकं छग: छग: बुलुगु चिम च्याका त:गु दु। कैदीत दक्व मस्त द्यनाच्वन, शायद इमित कैदी धयागु हे ल्व:मथें च्वं।

अथेहे ज्यालखानाया छकू क्वथाय्... न्याह्म कैदी। उको मध्यय् प्यह्म मस्त द्यनाच्वंगु दु। तर, छह्म धा:सा न्ह्य: मवयेकुसें तुंक खापाय् ज्व: ज्व: कियात:गु डण्डी स्वयाच्वन। थयक स्वयेबलय् व छुं विचालय् दुविनाच्वंगु थें च्वं। वयागु ख्वा:या उन वगावर हिला वनाच्वंगु स्पष्ट खनेदु। बवले चिन:ह्म खा थें भुग्लुं च्वनी, गवलें तं पिहां व:ह्म थें थयाय्ग्व: मिखा कना: ह्ला: म्हू चिनाहइ। अले हानं छुं यायेन्यंह्म थें जुरजारं दना: लुखापाखे वनी। तिना: पिनें तालं ग्वयात:गु लुखा। लुखाय्च्वंगु डण्डी ज्वना: उखें थुखें स्वइ......, सुनसान...... सिवय् खवरदार...... खबरदार धका: मन्यंक हालाच्वंगु स:, अले उखें थुखें इरू थिरू गुयाच्वंगु ट्वाक...... ट्वाक...... पला:या सः। हीमी चा:ह्मथें हान ह्लापायाथाय् तुं वया: फयतुइ......। उखें थुखें स्वइ। छथाय् वना: वयागु मिखा जू वनी। अन त्वं छुं दिन ह्लापायागु प्या:ख खंकी......।

छकू सुलि क्वथा......। तीजक खुँ पलाखं वयाच्वंह्म थ:। क्वथाया छकू कुनय् भूतू...... प्यखेरं सुकू, अले सुकूया द्य:ने लानात:गु लासा। कुँ गया: हाकुसेच्वगु क्वथा। भतुली मि च्याकाच्वंह्म छह्म मिसा......सुलि मय्जु निर्मला। भतुली लिक्कसं पचिना त:गु ख्वल्चा, हानं उकिया लिकसं ल्वसा धका: ब्वयात:गु छ्वय्ला, पुकाला, कचिला, आलु, बजि त:ताजिगु नसा......। भतुली देछुना:त:गु फ्वसि अलय् मन्ह्यं मन्ह्यं पिहां वयाच्वंगु हा.....। अलय् थ:गुहे ताल भुतुली म ह्लह्लं मि च्याकाच्वं सुलि मयजु, अले खुँ पलाखं सुलि मयजु निर्मला पाखें पला न्ह्याकाच्वंह्म व...... नीरज।

"हां उँऽ......।" नीरज ख्याय्भनं निर्मलाया ह्लाय् थियाबिल।

"य: ऽऽ मां ऽऽ......।" निर्मलाया ग्या चिकु स: क्वथाय् थ्वल। अले काचाक्क लिफ: स्वल। इतिइति ह्लिलाच्वंह्म नीरज, मेय् मिखा कना: धाल "छ्या, मय: जित:...... ह्लिसिमदुह्म......।"

"सुनां ययेकि धाललय्, जिला छत ख्याये धका: दयागु, छ ग्याहे ग्यात बस द:नं गाहे गात......।"

" खँ स्वले गुलि याउँसे च्वं, करपिन्त ख्यानाःला गाहे गात हँ...... । "

"करपि धयागुला छं, जिला थःपि हे धकाः च्वनागु...... करपि धकाः स्यूमाला वये हे मखुनि । "

" का म्वाःल...... छिकपिं नापं खँ ल्हानाःनं त्याके फइला । ......गुलि बजे जुल थें ? "

" छः बजे जुइनका...... छाय् छंगु बेपाः शुरु जुइन लाकि छु " नीरजं घडि स्वस्वं लिसः बिल । ई न्यनेवं हथाय मथाय चान्हं घारा घुरु याना: भुतूज्या सिधयेकल ।

थ्वाँय् थ्वाँय् मुमुतःगु सलं नीरजया बिचाः फपुल...... थय्क मिखाब्वल...... मुसु तःह्म मनू हानं मूपुलाः द्यना तुं छ्वत । वयागु मिखा हानं ल्हापायाथाय् तुं जू वन...... ।

वं खन .. सुलिस्वथाया लुखायसं ग्याः पहलं ... मछः पहलं ...... दनाच्वंह्म थः । लिक्कसं अफिसयाह्म पासा नरेन्द्र । ल्हागां सुति क्वथाय् बःह्म नीरज वन पासां कर यायां हःगु । उकि वयात अनयागु वातावरण हे गय्थें...... गय्थें च्वं । फाकुथें...... खायूथें...... न्यालुथें । छखाःखेरं मिखाब्वल ...... छथाय क्वःलिक फयतुनाच्वंपि मनूत । गुम्हेसिगु न्ह्यःने च्वंगु थ्वं अले ख्वन्चासा गुम्हेसिगु न्ह्यःने बाताचा...... । माःगु म्वाःगु ख्वँ सयेकु सयेकुं बातचाय् अन्ति ज्वँ ज्वं खालिथाय् जायेकान्वंह्म सुलिमय्जु निर्मला त्वंपिन्त भपि भपि धाधां माने यानाच्वह्म सुलिमय्जु निमलाया मां ...... छह्म बाज्यः वने धुंकूह्म मिसा ।

" जिला च्यात्थु सिधयेके धुन भाइ, थ्व छिमिला न्यात्थु हे मजूनि " छह्म मनुखं खँ तल ।

" ह्मिगः ह्मिगः ला जि नं सिधयेका थौं भचा फइमखु थें च्वं । थौं ला मिगु पती हे थें च्वं । "

" ब: ख: थौं भचा नि हे धायेमाः " मेम्हस्यां देगः दन ।

" उकिला थन छकः दुमस्वयेकं ला मन हे मच्वं " हानं मेह्मस्यां गजू छाल ।

लुखाय् दनाः खँ न्यनाच्वंह्म नीरज अनया वातावरणहे न्यालुथें, खायूथें च्वनावल । जि जक ज्यूसा अनं हे विस्यूं वने मास्ति वः थें जुल । तर पासां ज्वनातःगु त्वः तूगु हे मखु, अन सुलि मय्जु निर्मलां खंकाः मुसुमुसु ह्निलाः लसकुस याःबलय्ला खँ हे मन्त...... । करं हे वनेमाल ।

पासां कर याःगुलि जक वंह्म नीरज लिपा जूलिसेला याकःचा नापं वनीह्म जुयावल । अन लिपा लिपा जूलिसे ला अन छकः मवंक वयात चित्तहे बुक्य् मजुइगु जुल । वयात त्वनेगुया लागि मखु बरू सुलिमय्जु निर्मलाया लागि । सुलिमय् व्वइपि दक्वस्यां वयात ह्मसिइ धुंकल...... वनं अनयाह्म छह्म सदस्य थें । अफिसं लिहां वयेसाथं सुलिमय् वनाः हाजिर जू वनी । मांम्हेस्यां नं काय् धुनला...... निर्मला तलय् दुकासं धकाः लसकुस याइ । अलथ् तलय्वनाः निर्मला नापं अने तनेगु खँ ल्हा ल्हां ख्याः यानाच्वनी । थ्व वयागु न्हि न्हियागु रुटिन हे जुइ धुंकल ।

\+ \+ \+

नीरज...... याकः काय्...... । छें या आर्थिक अवस्थां यानाः एस. एल. सी. छगू सिधयेवं जागीर नयाच्वंह्म । छेँय् अबुह्म वासः ज्या यानाः छें हनाच्वंह्म, उकिसनं कायम्हेस्यां जागीर नयाः धेबा दुत हयाच्वंगुलि छेंया अवस्थाला बां हे लाना वयाच्वन...... आः छ्यायेगु धकाः धायेम्वाः । मां अबु नं तसकं लय्ताः थः द्यः थें जाःह्म काय् दुगुलि...... । तर थन्याःह्म काय् हंय् स्यं थें स्यना वंगुलि मां अबुया लय्ताः पीरय् हिलावन । ल्हापांला लिबाक्क लिबाक्क दुहां वयेगु यानाहल । अनं लिपा जुसें लि गबलें गबलें छेँय् तक नं दुहां मवनेगु यानाहल । वःमां धे धें च्वइक अले पलाः थासय् मलाक...... । मांम्हेस्यां गुलि खँ कन, अबुम्हेस्यां गुलि सम्कय् यात, अहँ न्यंगु हे मखु...... । छन्हुला अतिहे जुसें लि अबुम्हेस्यां तच्वकं हे ब्वः

बिल...... " छथें ज्याःह्म काय् दुसां छु, मदुसां छु, आम-ज्याःगु हे तालं जुइगु जूसा छेँय् दुहां मवःसां ज्यू...... " तकनं धाल। ह्लापाला सुंक खं न्यनाच्वंह्म नीरज लिपा अबुं पिहां हुँ धाःगु सलं मनय् थुं दिकल।

\+ \+ \+

" निर्मला छं आम ज्या त्वःतः छ्व......। " नीरज यागु थ्व आकक्काकां पिहांवःगु उजनं निर्मला छकः त्वलेहे जुल, छु धाये त्यंगु थें धकाः। अले ह्मन न्यन " छाय् ? "

" उखुनु छं जितः जि छन्हु जक मवल धायेवं गरखेसे ह्माइपुसे च्वं धयागु मखुला, नु आः क्ती निह्म गबलें बाये म्वाःलिगु यानाः च्वने। "

निर्मला छुं मधासे सुंकच्वन। लिसः मवसेंलि नीरजं ह्मनं वहे खँ लिसा कयाः न्यन।

" ख ला खः, तर छिकपिनि मां अदुं दः ययेकी ला ले...... जि जूलं छह्म सुलिमय्जु...... सुलिमयजुयात नं सुनानं भौ याये यइला......! " निर्मलाया थ्व लिमलं नीरज छकः त्वलय्हे जुल...... ख नं खः, समाजया न्ह्यःने सुलिमय्जुयात सुनां भौ धाये यइ। घोरय् जुयाच्वंह्म नीरजं छगू निर्णय ज्वन।

"अय्सा थय् यायेका आःयात क्ती पिने बालें कयाःच्वने। निला स्वला लिपा ला मां अबुं स हे सःतिइ अले वनेका मज्यूला ? "

" जि ला ज्यू...... तर छिगु तलव निसःत्या जक दत...... वनं लच्छि लच्छि मछि पिइमानि। बालंकायेत ह्लापलाक्क क्वथाया बाः, द्यनेत लासा, नयेत नसा, अले ज्वरय् यायेत बसाः ज्वलं मा हे माल...... गथे यायेगुले ? "

" न्ह्यागु यायेमाःसां यायेका, छ ज्यू जक धालय् बरू लिपा धोका जक बिइमते। "

× ○ ×

जानयाच्वंह्म नीरजया मन हथाय् मथाय् चाः। ख्वालय् ग्याः चिकुया चि खनेदु। हथाय् चाचां जा नये सिधयेकल। नु सिलाः क्वहां वल। थःगु क्वथाय् वनेसाथं खापा तित। काचा काचां क्वोला छपातय् छजुनिजु वसः मन्ह्यं मन्ह्यं स्वथन। थःम्हेस्यां नं वसः हिल। दराज चायेकल...... छु थें छता बस्तु कयाः ह्मिचाय् स्वथन। अले व क्वोलाचा ज्वनाः छेँ नं पिहांवल। लँय् वनाच्वंह्म नीरजया पलाः ततः पलाः।

भाता भातां पलाः छिनावंह्म नीरज तप्यंक निर्मलाया छेँ पाखे स्वल। खापा चायेकाः स्वारामारां थहां वन। निर्मलाया क्वथाय् खापा चाः। सुज्या सनाच्वंह्म निर्मला वयात खनाः मुसुक्क न्हिल। क्वथाय् सुं मदु निर्मला याक.चा। स्वारामारां दुहांबःह्म नीरज निर्मलाया न्ह्यःने पयतुल। निर्मलां छुं धाये त्यंगु धकाः नीरजया ख्वालय् तुंक स्वयाच्वन। अले नीरजं ह्मिचाय् ह्लाः दुछ्वयाः छुं लिकयाः निर्मलाया न्ह्यःने ब्वया क्यन, ह्मासुसे च्वंगु......लुँया सिखःमाः......। निर्मलां छुं खँ मथू थें यानाः नीरजयात त्वलेहे जुयाः स्वयाच्वन।

नीरजं थुलला छु थें भ् सिइदयेक धाल " जिमि मांयागु कया हयागु थ्व...... आःयात बन्हःनि तयाः क्वीत माःगु ज्या नि तरय्याये...... मेगु जिगु तलवं गा हे गाः लिपा लिपयायेका...... का नू कुट्ट जिला तातुनाः वयेधुन। "

"आः मखु......आः वन धायेवं जिमि मामं सिइकाकाइ छ्वइगखु .. बरू हनिचा वनेका... छि बरू क्वथाकाया मिलय्याना कासँलय् .. हनिचा जूसा जि नं माः माःगु निता प्यता ज्वनेदइ। "

" अथेसा ज्यूका .. का हनिचा ठीक यानाच्वँ ... ना बरू थ्व नं छं हे कयाति " ... नीरजं सिखः माः व क्वोला निर्मलायात लः ह्लानाबिल।

\+ \+ \+

बा किर्ररर्र न्ह्यःह्म नीरज थःतुं क्संग बन। क्याल-

खानाय् च्वंच्वंह्म थः, गन गन खंकाच्वन । सुथय् जुइथें जुइथें जुइधुंकल....... हानं वयागु बिचाः उकिहे पिब्वात । बुहनि....... ।

तीजक थहांवःह्म नीरज, निर्मलाया क्वथाय् स्वल, मृतच्याः....... खापानं चाः, तीजक खन ••• दुने सुं हे मदु । तलय् पाखे ह्लाय्पं बिल .... मनूत हाः सः दु । नः वःपि मवंनि खनी । निर्मला नं तलय् हे दइ धकाः तलय् पाखे पलाः न्ह्याकल, हानं छाय्थें मस्यु क्वहां तुं वल । निर्मलाया क्वथाय् वनाः खापा तित अले मत स्यानाः दुने सुंक च्वनाच्वन....... निर्मलाया प्रतिक्षाय् ।

घौछिति लिपा नः वःपि मनूत छह्म निह्म यायांवन । वयां बाघौ ति लिपा निर्मला नं क्वहांवल । खापा खनाः दुहां वन हानं खापा तिनाः चुकू तल । नीरज थःगु क्वथाय् च्वंच्वगु खने साथं छुधाय् छुधाय् जूह्म निर्मलां काचाक्क धया हल । 'यः मां छ्या....... । कपिनीगु क्वथाय् वयाः सुंक च्वं च्वनका । बि पिहां व्हासँ' ग्वय् धुंकूगु खापा हानं चातुं चाय्काः निर्मलां नीरजयात लं क्यन । " का म्वाःल व्हन याकनं धयांला आः ला च्वंच्वनागु याकनं नु "

" यः मां....... छु धाःगु व करपिनिगु क्वथाय् वयाः ह्लस्यूनि ह्लमस्यू याकनं नु हँ....... वें ला मखुला छि......."

" छु छं श्रात्थें धया च्वनागुनाकि खालं ? "

" ख्यालं धायेमसः जि धात्थें धयागु....... पिहां व्हासँ धयागु मताःला ?

नीरज त्वलय् जुल " ह्लाचः छु धयागु छं ? "

" छुं नं मधया....... अप्वः खं ह्लाना दीमते....... पिहां व्हासँ....... नश्रसा । "

" छ धयाः....... बेइमान....... छं उलि धोका बियागुका सखुला ? म्वालका....... जिगु सिखः ह्जि....... । "

" यः मां....... छु धयागु व, गबलय् कया जि छंगु सिखः धायेदत धायेवं यः यः थें धायेदइला नकचरा लाजमदुह्म....... मकया जि सुयागुं सिखः साखः .... जिके वयाःला सिखः ह्जि धाः वयेगु । "

खँ न्यनाच्वंह्म नीरजया न्ह्यपु क्वात । छुयाये छु मयाये जुल....... ह्लाः उलि उलि सन....... लाखय् खाकाह्ल । अले छकलं निर्मलाया सपः ज्वनाः लुत, मकयाला मकयाला धाधां सास्तियात, छु याः छु मयाः हे मन्त । निर्मलां नं अथेहे लिसः बिल । नीरजं फिनातःगु लं ऊयारा क्रीरीं जुइक खुनाबिल, थाय् थासय् ध्वः ध्वः सी दयेक कय्पुया बिल । निम्हेस्यां फिनातःगु लं ऊयारा क्रीरी जुइक गुत । मौका स्वयाच्वंह्म निर्मला छत्थुं हालाह्ल " ग्वहाली....... ग्वहाली ... । "

" सु हाँ... ? " " छाय्....... हाँ " " स्व, स्व, अन छु जुल ? " छकलं त्वालय् च्वंपि मनूत हालाह्ल ।

म्ह्याय्या 'ग्वहालि' सः न्यनाः मांह्म नं छाय् छाय् धाधां काचाकाचां क्वहां वल । अनया दृश्य खने साथं ऊयालय् वनाः हाः वन 'ग्वहालि ... ग्वहालि ... सू ... सू छह्म गुण्डा वयाः जिमि म्ह्याय्यात जवरजस्ति यात ।'

" सुसु .., ज्वँ ... ज्वँ ... बिस्युं वनी ... त्वालय् धाधां च्वंपि मनूत निर्मलया क्वथाय् थ्यन । अनया अवस्था खने साथं मनूत छकः वाताहाँ च्वंच्वन । नीरज व निर्मला, निम्हेस्यां ऊयारा क्रिरीं जूगु लँ । छथाय् ध्याकुनय् वनाः खत्रयाच्वंह्म निर्मला । अले तं व ग्याःसु त्वाक छ्यानाः गबलें खत्रयाच्वंह्म निर्मला गबलें वःपि मनूतय्त स्वयाच्वंह्म नीरज । मांम्हेस्यां इपि पाखे ह्लाः ब्वयेकाः उजुरी बिल " का स्वयादिसँ काजीपि .. जिमि इज्जतय् नं च्वने म्वालला .. त्वाः बाःलय् नं च्वने म्वालला ... जिमि म्ह्याय् याकःचा दुनाच्वंगु क्वथाय् थ्व बेइमान गुण्डा ऊयालं गया वयाः जिमि म्ह्याय्यात जबरजस्ती यात । ... छुं जूगु जूसा ... ।"

(ल्यं २२ पेजय्)

नेपाल भाषाय् पिदंगु न्हूबाखं सफू

१. हिलाबुला —आशाराम शाक्य
२. पलेहः —सं. आशाराम शाक्य
३. लाय्लामा —उद्धव मास्के
४. जि पिहां वनेत्यल व मेमेगु बाखं —केशवलाल
५. मिकुति —केशरमान ताम्रकार
६. हःसय् हाइँसय् —ग्वगः स: मुना
७. धकिं —गिरिजाप्रसाद
८. खुपु बाखंचा —चित्तधर 'हृदय'
९. थाय्भु —चित्तधर 'हृदय'
१०. डायरी —चित्तधर 'हृदय'
११. सिरपा —की सांभाय् प्रकाशन
१२. ब्वघासा —तोर्थलाल नःघःभनी
१३. किकिंपा —दुर्लभलाल सिंह
१४. न्यापवः स्वां —धूस्वां साय्मि
१५. मूस्वां —धूस्वां साय्मि
१६ ब्वाला —धूस्वां साय्मि
१७. मय्जु —धूस्वां साय्मि
१८. निकचा —निरञ्जन व अमीर
१९. न्हूबाखं पुचः —नेपाल भाषा परिषद
२०. खने ऽ मरु मरु —पासापुचः, कमलाछि
२१. कीगः —पुष्पलता श्रेष्ठ
२२. अपराधी —पूर्ण 'पथिक'
२३. छ्पाः चित्र —पूर्ण 'पथिक'
२४. न्हूधाः —पूर्णदास श्रेष्ठ
२५. मस्याङपाः —प्रकाश प्रधान
२६. दुघाः —प्रकाशमान नानिचा
२७. ती —प्रेमबहादुर कसाः
२८. गंगु स्वां —स्व. बुद्धिराम प्रजापति
२९. फिसः —भूषणप्रसाद श्रेष्ठ
३०. ग्वःफय् —भूषणप्रसाद श्रेष्ठ
३१. लँपु —भूषणप्रसाद श्रेष्ठ
३२. धकिंदुने —भूषणप्रसाद श्रेष्ठ
३३. बीनिभाः —भूषणप्रसाद श्रेष्ठ
३४. समानान्तर —भूषणप्रसाद श्रेष्ठ
३५. वं नकतिनि प्रेम यात —मथुराकृष्ण साय्मि
३६. जि हेरा —मथुराकृष्ण साय्मि
३७. लुमन्ति —मथुराकृष्ण साय्मि
३८. लमि —मथुराकृष्ण साय्मि
३९. थःछेँ —माधवलाल कर्माचार्य
४०. आशांग्वाः —मोहनमान श्रेष्ठ
४१. सारी —यज्ञरत्न धाख्वाः
४२. बाखं पुचः —सं. रत्नध्वज जोशी
४३. मतकी —राजा शाक्य
४४. स्वःतिपाँय् —रामशेखर
४५. सिमात फ फ स्वः —रामशेखर
४६. कपं —रे. र. न. स्यस्यः
४७. आक्सय् लूगु निभाः —श्यामदास
४८. सतः —संयोजक साःमि, येँ
४९. मूति —साय्मि प्रकाशन
५०. वँ —साय्मि वन्धु
५१. गुँच्व मूपुली —सुवर्ण केशरी
५२. समय् —सुरेन्द्र शाक्य
५३. कँगाः —हरिशंकर रंजितकार
५४. कँचा —हरिशंकर रंजितकार
५५. अगिमयः —हितकरवीरसिंह कंसकार
५६. मिजला —हितकरवीरसिंह कंसकार

मनुखं छगू मृत्यु पियाच्वनी

卐

अनिता तुलाधर

जित: ता: लबुनाप छुं स्वापू मदु । जित: न्ह्यायेगु-नाप नं छुं लय्मता: । याक: याक:गु वातावरणय् थ:त चिनातये मास्तिव: । अथे चिका च्वनेगुली जित: तसकं तसकं हे नय्ता व: । जित: न्ह्याब्लें छकू एकान्त क्वथाय् याक:गु वातावरणय् न्ह्याइपु ता: । अन जि छगू आनन्द, काये मास्तिव: । याक:चा लँय् वना च्वनेबलय् नं थ्व लँय् सुं मवयेथमा धइगु छत्वा:चा इच्छा दनी । तर गज्य:गु इच्छा ! शायद जिगु इच्छा मुक्कं थज्य:गु हे । दक्वफुक्क न्ह्याइपुगु इच्छाय् मि तयेधुनला छु थें ! जिके आ: छु थज्या:गु इच्छा दु ला गुगु जिगु इच्छानुसार पूवनेथमा । जिन्दगीइ गज्या:गज्या:गु इच्छा याना, छु छु ययेका, ग्व छु हे जुल धका: ! दक्वं खसुं खसुं जक भुंगु सुथ थें च्वंच्वन । सुथब:छि स्वांया स्वां ह्वयाच्वनी, जि थ्वयेत स्वये तर कँथ जक सुइ । छाय् ख: मस्यु व कँथं सुइगुलि जि गुबलेंहे छखे ली फइमखु । वइगु छगू छगू दत्तले सुथब:छि क्यबय् तत-क्यनाच्वने अले चच्छि कुंगु सास: जि अन ह्लानाच्वने । अन च्वना: जि घण्टौंतक सरा: बियाच्वने ल:या न्ह्याइगुयात, जिन्दगीया न्ह्याइगुयात अले लिस्सें स्वांया ह्वइगुयात । अजू चा: छाय् जि जक गनं बा: मवँसे च्वंच्वना ? छाय् जि न्ह्याब्लें पुखू जुया: स्वानाच्वना ।

क्या:या छकू छकू पर्दा ग:पतय् स्व:तिपांय् चिना: आत्महत्या याये त्यंथें च्वं । आ: श्वचा जायेवं इपिं सीधुंकी, इपिं ख्या: जुया: जित: ख्या: वइ । अले जि... जि ग्यानाच्वनी इमिगु पला: पलाखय् । अंगलय्च्वंगु थ:गु छपा: छपा: लँनं मिखा फुतिहे मयासें स्वयाच्वन जिगु मिखाया त्वालां स्वयाच्वंगुयात समर्थन यायां । लं फुक्कं हाच्कुसे च्वनेधुंकल, व हाकुइगु नाप नं थ:गु छुं स्वापू मदु थें ता: । क्वयान्यंक नव:गु फय् सनाच्वनी । प्यखखेरं तिनात:गु क्वथा खनेव जित: न्ह्या:नेया चिक्चापा:गु क्या:या ज:यात नं हुंथ्यक हुत्याना छ्वये मास्तिवइ । जि तमं क्या: ती ध्याम्म । प्यखखेरं कुनाच्वंगुलि थ:त सन्तोष महसूस याये । ता:हा:गु सास: ह्लाना: क्वथाया उखे थुखे मिखा ब्वये तर छुं दइमखु । हाकुया: नत्र:गु लं छखेर खानात:गु, छपा: लासाचा उखेर लानात:गु, छग: आम्खोरा शायद उको ल: नं मदु । गुबलें गुबलें जक ल: थनातइ । अले ल:या प्याय्चा: नाप जि चिन्तित जुयाच्वने । थन ल: तइबीह्ना नं सु दु ! सुं मदु । जिगु ल:या प्याय्चा: नाप सुयां छुं प्रयोजन मदु । जि निरर्थक छग: त्वहंचा जुयाच्वनी । उफ् ! जित: छुं न्यने मास्तिमव:, जित: शून्य ययेत्यंगु दु सा तर थ्व फोनया घण्टीं छाय् बहनिया शन्यताय् ख्यानाच्वंगु । सुनानं फोन ल्ह्वनीमखु । जित: नं दने मास्तिमव: । सुयां स: न्यने मास्तिमव: । छुं ईतक फोनया ख्याच्वलं नं वातावरणया शून्यतानाप त्वाय् चिनी । जित: वातावरण याउँथें जुइ । जित: सिचुइ । आ: थ्व चच्छिइ सुं मदु, छुं मदु । केवल जि याक:चा । आका-क्राकाय फोनया घण्टि छक्वलं न्याइ । मन छक्व: दुनें निसें हाली, सु जुइ ? थज्या:गु चानय् सु जुइफइ । जि हथाय्-पथाय् चाइ । ह्लाच: तं पिहांव:गु ख: आ: फोन ल्ह्वं वने मास्तिवल । फोन ल्ह्वने । छगू गम्भीरगु स: थ्वइ – " छु यानाच्वनागु ? " स: न्यना: जिके गन गन तं थें वइ ।

की / १७७

थ्व सलं जितः न्ह्याबलें न्ह्याबलें थयेहे थनाच्वनीगु। सुयात छु वास्ता जिगु अवस्थाया। आः जि छु खः गथे खः जितः थुकीहे सन्तोष दु धकाः धायेहे धुन। जि फोन न्यात्क दीकाबी। अनंलि वातावरणय् शान्ति भुनाच्वनी छगूहे कथं ताउतक। वातावरण ह्यनाच्वनी। बुलुहुं बुलुहुं जिगु तं नं ह्यनाच्वनी सालुगु तंया छ्वःचा क्वाःजः न्ययाः।

उ ! व लं फुक्कयसं मि थी धुंकल। टेबिलया सफू फुक्कं छ्वयाः खरानी जुइधुंकल। खरानी फुक्कं व्वयाः मिखाय् च्वाच्वां सुयाच्वन, हीसेच्वंक पुकाच्वन। मि ! मख मख छुकिसं थ्यूगु मदुनि। जिगु मुटुइ नं मि मदु। जि ख्वाउंगु लः ! ख्वाउँफय् !! थ्व सागर खः। थन चाकःलि लः दु, ताताःपाक्क लः दु। सगं धरती दक्व लः। लःया संसार। च्वापु ख्वःगु लः। जितः ह्लिले मास्तिवः। जि इतिइति ह्लिलाबी। ह्यगस ! गज्याःगु अजू चायापुगु ह्यगस खंगु। न जि छ्वयाच्वंगु मि। न जि ख्वाउँगु ल ! जिला सागरया सिथ, सागरया नापसं च्वनेदयाः नं फिसःया प्यासय् छट्पट्य् जुयाच्वन।

गुवलें गुबलें न्ह्यलय् वा ज्वलय् न जि अथें अथेंहे ह्लिलाबी। उकिहे इमिसं जितः छुं जूगु शकाय् उप्वः धइथें क्वथाय् हे कुनातइ। ख नं खः थौंकह्लय् जिगु मनय् छुं छुं अजूचायापुगु खँत वइगु। जितः कुंकाः सी मास्तिमवः। जि सीगुली सुं मख्वयेथमा, ग्वाःगुली सुं मह्लिलेथमा। मनःगुली पिमत्यायेथमा। ज्यूसा नुगलय् तालंदयाः छं नं बिचाःयात दुहांवयेमबी। छुं खँ बिचाः मयाःसा ला आनन्द जुइ। पीर जुइमखु जुइ। खः जितः थथेहे ताः। तर जि न्ह्याबलें बिचाः जक यानाच्वने। प्रत्येक भिनीगु व स्यनीगुयात कयाः बिचाः यानाच्वने। संसारय् धायेनाल धाःसा छुं मिगु हे मद्र। फुक्कं स्यंगु जक खं। अले उगु स्यनीगुली सकलें ख्वगु हे जक खं। जि फुक्कं थूसां मथू

पहः याये। जितः थःके दुगु मुक्कं साहस मुनाः व ख्वबियाके छगू न्ह्यसः तये नास्ति वः छाय् ? छाय् ?? थ्व छायलय् छकू कचिघाः सुलाच्वंगु दइ, छगू परिस्थिति लुकु विनाच्वंगु दइ, छगू विवशता सुलाच्वंगु दइ। सुयां थन छुं दुगु मखु। सुयां नं छेँ दुगु मदु। सकसियां ह्यगस हे जक खंगु दु, छेँ दुगु ह्यगस, जागीर दुगु ह्यगस तर ज्वल सुयां दुगु मदु। तर गय् यानाः मन तयेगु ह्यगसय् जक, जीवन नं ह्यगसय् हे जक म्वानाच्यूसा ला खः ! गुलि नं धात्थेंया घाः दु ज्वलय् हे जक सह याये मालीबलय् ला तसकं ह्याइपु।

उकुन्हु हे तिनि उखेर छेँया माइल्दाइनं जुलय् यक्वहे ध्यबा त्याकाहःगु। निन्हुस्वन्हुतक त्वालय्च्वंक्व पासाभाइपिं मुंकाः व ध्यबां छेँ दनेगु, पसः तयेगु अले छु छु मस्यु थःगु कल्पना दयेकाच्वन। तर माइल्दाइथा कल्पना कल्पना हे जुल,न व छेँ दनेफत न पसः हे तयेलात। दक्वं ध्यबा गथे वःगु खः अथेहे वन। वं फाव अय्लाः त्वनावयाः कलाःम्हेसिके ध्यबा काःवल तर कलाःम्हेस्यां धाःसा ध्यबा मब्यू अयसां वलजफित हे ध्यबा कयायंकल। जुलय् फुक्कं ध्यबा बुकाः माइल्दाइ स्वन्हु लिपा छेँय् लिहांवल। व चा कलाः भाःतया ल्वापुइ हे बित। स्यंह्य मनूया न्ह्याथासं नं स्यनीगु जक। थन न्ह्यागुं पलाय्, न्ह्यागुं क्षणय् मनूया त पीर हे जक दु। आः मनुखं थन सुखया सासः ह्लाये हे फइमखु। केवल छकू घाः वाइँवाइँ कीदागु घाः यानाः मनू म्वानाच्वनी। मनुख छगू मृत्यु पियाच्वनी। छह्म छह्म मनू जिथेंहे सासः कुनेधुंकूपि जुइमाः, जि थें सुपाखें लखय् मिखा कने धुंकूपि जुइमाः, जिगु स्वर्णिम ह्यगस थें इमि ह्यगसया न हत्या जुइधुंकूगु जुइमाः, जिगु मिखा थें इमि मिखा नं कोशी व कर्णाली जुयाः बाः वनाच्वगु जुइमाः। जि ला व ह्यगसयात छगू अज्याःगु स्वर्णिम ह्यगस धकाः च्वंच्वनागु तर

(ला २२ पेजय्)

थौं नं थ्व ई अर्थहीन जुयाः फुना वनाच्वन । ई फूलिसे इलं जितः नं नया यंकाच्वन । छुं ज्या दुगु मखु ! थौं स्कूल बन्द । बिदा । सुं पासापिं वःसा गफ यानाःसां ह्लि फुकेगु विचा, तर सुं हे मवः । सफू, पत्र-पत्रिका ब्वने धाःसां व हे पुलांगु जक, न्हूगु छुं हे मदु । न्हूगु स्वये आय्‌बूह्म जि गुलि व हे पुलांगु जालम् तक्यनाः म्वाये ! थ्व इलय् छुं नं परिवर्तन मदुगु जीवन थें गन खः अन हे जि, जिगु थ्व वर्तमान ! जि थ्व ह्लियात थथे हे अर्थहीन जुयाःसां फुकेमाः । थ्व वाध्यताय् ऋयालय् च्वनाः चुकय् गुच्चा ह्मिताच्वंपिं मस्त स्वयाच्वना ।

चुकय् प्यह्म मस्त गुच्चा ह्मिताच्वन । ...

खापा चायेकाः तिउगु सः जिगु ह्लय्‌पनय् दुहां वनेवं जिगु मिखा न्ह्याःने च्वंगु छेंया मू-लुखाय् ध्यूवन । लुखा तिनाः रामबहादुर हा हां ब्वाँय् ब्वाँय् वल – “ अय् जि नं ह्मितेगु ! ”

मस्तय्‌गु न्ह्याइपुगु संसारय भ्वखाय् ब्वःगु खनाः जि धयाछ्वया – “ अय्, अय् नं ल्वायेगु ला ? अऌ । ” रामबहादुरं मिच्या गु मिखां जि च्वनाच्वनागु ऋयालय् स्वत । वया मिखाय् जि ग्यानापुगु विद्रोहया चिं खना, विद्रोहया गोफय् खन । तमं वं दा किर्‌र्‌र् किर्‌र्‌र् न्ह्याया-च्वथें च्वंन ।

जितः स्वयाच्वंगु पाखेलाकाः रामबहादुरया ह्लाः स्वहायेकाः पूर्णमान बिस्युं वन, पूर्णमान नाप नाप मेपिं मस्त नं ।

“ अय् हाकुचा ! अऌ ल्वाना च्वनाला छ ? ”

थः बौया सल रामबहादुरया ख्वाः ऋन ह्याउंक च्यात ।

“ जितः छाय् हाकुचा धाये माल ले ? अले मदाइ ला । ” धाधां रामबहादुर फलय् थचक्क पयतुल । वया ख्वालय् जि आः विवशताया किचः उसिंहि दना वयाच्वंगु

खय्‌फु, थ्व वं याःगु विद्रोह !

गुच्चा ह्मिताच्वंह्म पूर्णमानं ग्याःगु मिखां राम-बहादुरयात स्वल । “हाकुचा वल, हाकुचा वल, जि ह्याःल” “ धाधां वं थ गु गुच्चा काचाक्क कयाः खल्तिइ तल ।

“ सुयात हाकुचा धइगु छ ? ” रामबहादुर न्ह्यसः थनाः पूर्णमानया गःतां ज्वन । छु धाये छु धाये जुयाः पूर्णमान जिल्ल जुल । ग्याःगु पहलं छकलं वया ख्वाःपाःयात भुना यंकल ।

“ छं जितः हाकुचा धइगु का मखुला ? गधा, जिगु नां ला रामबहादुर ... । ” तमं च्याःगु स ल्ह्वयाः वं ह्लाः म्हू छिनाः पूर्णमानया छ्यँनय् ह्लाः बस्बात । पूर्णमान धाःसा गुपचुप । गुपचुप पूर्णमान । पूर्णमान थ्व युगया विरोधयाये मफुह्म मनू जुयाः बातांहा दनाच्वन ।

खना । खयेफु, व विवश वं छुं यायेमफु – थः बौ यात, थः बौनं हाकुचा धाःसां !

जिगु मिखा धाःसा रामबहादुरया ख्वालय् हे तक्यना च्वन । वया ख्वालय् छगू धुंकाः मेगु रंगत खने दया वइच्वन, वनाच्वन । ई नाप नापं वया ख्वाः ह्याउंसे च्वनाः च्यानावल । ह्लाः म्हू छित, ह्याउंक मिखा कनाः वं उखेथुखे स्वत ।

आनन्द जोशी

जितः लुमनावल —

जि स्यनेगु स्कूलय् ब्वनिह्म व मचा - रामबहादुर । थन चुकय् मस्त नापं जक मखु, स्कूलय् नं व न्ह्याह्मलिसे नं ल्वाना जुइगु । न्ह्याम्हेसिगु सफू नं खुना बिइगु; न्ह्याम्हे-

सित नं ब्व:बिया जुइगु । छन्हु जि वयात स:ता: न्यना– “ राम बहदुर, छ छाय् थथे न्ह्याबलें ल्वाना जुइगु ? ” जिगु न्ह्यस: न्यनेवं वं त पिकया: तम्व: सलं लिस: बिइ धइगु विश्वास जिके वनाव:गु ख: । तर नाइसे च्वंगु स: वं प्वंकल – “ जित: न्ह्याम्हेस्यां नं हाकुचा धाइगु, जिगु नां ला राम बहादुर ख: । जिगु ख्वा: हाकुइवं तुं जित: इमिसं हाकुचा धाये दइला ? ” पलख दिना: वं चुनौति जा:गु स: ल्ह्वत – “ जित:हाकुचा धाइपिन्त सुइत नं वाकि तये मखु जि ! ”

आ: नं चुकय् च्वना: व तत:सकं हालाच्वं थें च्वन- “ जि हाकुचा मखु, जि राम बहादुर, ... जि राम बहादुर ... । ” जि काचाक्क मिखा चुकय् दिकेयंका- चुकय् सुं मदु, फगत शून्यं हय् भुनात:गु चुकया संसार जक !

कह्लय् ।

सुथ ह्लापां । सुनां स:तू थें च्वना: ऊया: चायेका स्वया । सुं हे मदु । चुक शून्य । जिगु मिखा अनायास न्ह्या:ने च्वंगु छेँया तिनात:गु मू–लुखाया खापाय् चकं चवयात:गु तत:ग्व:गु आखलय् तवयं बन । छचाखेरं च्वंगु छेँया लुखाय् मिखा चा:हीका स्वया । दक्व खापाय् व हे निऊव: –

जिगु नां राम बहादुर ख: ।
जिगु नां हाकुचा मखु !

खयेफु, थ्व वं (राम बहादुरं) या:गु विद्रोह ! खयेफु थ्व वयागु विद्रोहया पर्चा ! ! खयेफु, थ्व वया विद्रोहया ध्वाँय् ! ! ! ☆

****

(पौ १७ या ल्यं)

नकतिनि त्वलेहे जुयाच्वंपि मनूत छकलं तं पिकया हल । अले बेइमामान गुण्डा करपिनिगु त्वालय् वया: छंगु हिम्मत का मखुला धाधां दक्वस्यां नीरजयात भुंवन । अले गुम्हेस्यां ख्वालय्, गुम्हेस्यां प्वाथय् दाल, गुम्हेस्यां प्यंकल, गुम्हेस्या सँ पुल । नीरजं गुलि खँ कनेत स्वल, अहँ सुनानं मन्यं । कन छम्हेस्यां पुलिस स:ता हयेगु उजं दयेकल । भतिचा लना: पुलिस नं वल । नीरजयात न्यव: न्ह्याकल करपिनिगु छेँय् वना: म्ह्यायमचायात जवरजस्ती यात धका: । याग्ला प्याग्ला वनेधु कूह्म नीरज या: या: थें याका: च्वंच्वन, छुं धाये फुगु मखु, छयं क्वछुनाच्वन धात्थेंह्म अपराधी थें ... अले छुं प्रायश्चित यानाच्वंह्म थें . ।

छ्व बांलाक हे तुइसे च्वने धुंकल । क्वथाय् च्वंपि मेपि कैदीत नं दने धुंकल । इपि दक्वसिया मिखा फ्यतुना च्वंह्म नीरजयाके जूवन । म्हुतुसि फिरफिर खाका , मिखा ह्याउक कना: छुं मदुगु अगलय् एक सुरं स्वयाच्वह्म नीरज खना: छका. दक्व पक्क जुया: वं वयात वं वयात स्वयाच्वन । छुं मथूपि थें ।

(पौ २० या ल्यं)

अन दानव व नरपिशाच बाहेक सुं मदु । तर मखु ह्मगस न्ह्याबलें छगूहे कथंया छगूहे थें खनेमा:गु नं छुं मदु । उकिहे थौंकह्लय् जि छगू थज्या गु ह्मगस खंकाच्वना गन जि दइ, जिमि द्य: दइ गुम्हेसित जि ह्लिह्लि सुथय् सुथय्, ह्लिह्लि सनिलय् पुजा याना । थ्व ह्मगस जि न्ह्याथे याना: नं पूवंके । थ्व ह्मगस माइल्दाइया छेँ दनेगु ह्मगम थें जुइमखु, थ्व ह्मगस माइल्दाइया पस: तयेगु ह्मगस थें नं जुइमखु ।

आ: जि पूखू जुया: नं म्वायेमखु । जि छगू विश्वास घाना: म्वाये । जीवनया वातावरणं जिन्दगीयात छगू दिपू (पूर्णविराम) तायेकेगु करं क्वंकूगु ख: । तर मखु लं अऊ नं यक्वं ल्यंदनि खनि । पाल्चाय् (मतच्या:थलय्) चिकं अऊ नं ल्यंदनि खनि । जीवन तपत्र:स्वांया छम्हू जुयाबी ।

(बाखमियाके अनुमति कया: ‘ रित्तो शहर ’ नांगु सफुति भाय् हिलागु ।) ◉ भायह्यूह्म : श्रेष्ठ प्रभु

की / १७७

देसंदे

बाखं मेचया

अमृत नाहटा

(ल्ग १७५ या ल्यं)

(सतक व क्यब)

सर्गतय् हाकुगु ध्वाँय् ब्वयेकातल ।

नारा थ्वयाक्वन : "त्यात भाइ त्यात रे, गंगाराम त्यात रे ।" चक्कंगु चिक्चाग्वःगु कारय् मीरा व गोपाल दनाः फसय् ल्हाः संकाच्वन ।

क्यबय् जनता लय्तायाः प्याखं हुलाच्वन ।

(महलया पिने)

बिगुल थ्वयाच्वन । ऋवःलाक छ्गू साइकल वयाच्वन । ल्यूल्यू, छगः चक्कंगु कारय् प्रेसिडेन्ट गंगाराम, मीरा व गोपाल च्वंच्वंगु दु । महलया ध्वाखाय् कार दी । ध्वाँय् ज्वनाच्वंपि गार्डत जवंखवं ऋवःलाक दनाच्वंगु दु । छह्म गार्ड मोटरया खापा चायेकी । गंगाराम, मीरा व गोपाल बुलुहुं बुलुहुं वयाच्वन । बिगुल थ्वयाच्वन ।

(काउन्सिल हल)

गंगाराम, मीरा व गोपाल बुलुहुं बुलुहुं हलय् दुहाँवनी । सदस्यत सकलें दनी । गंगाराम, मीरा व गोपाल थःथःगु थासय् थ्यनी । गंगारामं आसन ग्रहण याइ । मीरा व गोपाल थःथःगु मेचया ल्यूने दनाच्वनी ।

गोपालं गंगारामया न्ह्यःने छगू फाइल पेश याइ । गंगाराम दनी, ह्लापां सदस्यत सकसितं छक्वः स्वइ अले फाइल पुइकाः थःगु भाषण ब्वनी ।

गंगाराम : काउन्सिलया हने वहपिं मेम्बर साहेबपिं, थ्व जिगु सौभाग्य ख:कि जितः जनगण देशया सेवा यायेगु मौका (अवसर) दत । जिगु सरकारया निति व प्रोग्राम छगू हे जक दु – गरीबी न्हंकि । जि थौं शपथ ग्रहण यायेकि गत्तलय्तक देश गरीबीयात न्हंके फइमखु अबलय्तक सुखं च्वनेमखु । जितः पूर्ण विश्वास दुकि देशय् समाजवाद हयेत छिकपिं सकसि-नं जितः ग्वहालि याइ, जिगु ह्लाः बवातुकी । आः जि थःगु कैबिनेटया घोषणा याये । जिगु कैबिनेट तसकं चीधनी । जिह्म चीफ सेक्रेटरी जुइ – मीरा देवी अले होम सेक्रेटरी जुइ भाजु गोपाल प्रसाद ।

सदस्यत सकसिनं मेचय् धाराधारा दाइ । मीरादेवी व गोपाल प्रसादं गंगारामया जवंखवं थःगु थाय् ग्रहण याइ ।

गंगाराम : आः छिकपिं छेंय् दासँ । पिने जनता अधैर्य जुयाः जितः पियाच्वंगु दु । जिं इमिगु मार्गदर्शन यायेमानि ।

(ख्यः)

मंचया च्वये गार्डत दनाच्वंगु दु । मीरा, गंगाराम व गोपाल वयाः मंचय् दनी । क्वय् भरायधंगु चक्कंगु ख्यलय् दथुदथुइ, ह्लाति स्वांमाः ज्वनाः जनतात दनाच्वंगु दु ।

गंगाराम : जि यःपिं जनता, जिं थनिनिसें छिमिगु सेवा यायेगु व्रत च्वने । जि, छिकपिं स्यानां हत्या थम्हं ह्लानागु वचं पूवंके । खतुं जि छिकपिनिगु गुण जिन्दगीभर ल्वःमंके मखु । खतुं छिकपिं लाटा खः सः सुक्क थ्लि नाराहाल कि निह्म उमेदवार ग्यानां

बिस्यूंवन । [जनता न्हिली] जि सेठ गरीबदास व बैरिस्टर भिखारीमलयात विश्वास दिलय् याये मास्ति वः कि जि वैगुनी मखु । जिगु लुखा इमिगु लागि न्ह्याबलें चालाच्वनी । तर जिगु नुगःया लुखाला न्ह्याबलें छिकपिनि लागि, अय् जि यःपि जनता, न्ह्याबलें चानंह्लिनं चाला च्वनी । जि गुलि फत उलि याकनं छगू प्रोग्राम दयेके अले जनगण देश गरीबी म्हंका वी । जितः सिर्फ छिकपिनिगु म्हर्हालि, छिकपिनिगु कृतः अले छिकपिनिगु प्रेम माः ।

गंगाराम स्वहानें ववहांवयाः जनताया न्ह्यःने दं वइ । जनतां वयात स्वांमाः क्वखायेकी । जनताया मिखाय् लय्ताया ख्वबि जाया वयाच्वंगु दु । गंगारामं खल्तिं रूमाल पिकयाः जनताया ख्वबि हुइका बिइ ।

(सिंहासन कथा)

गंगाराम सिंहासनय् च्वनाच्वन । छखे मीरा व मेखे गोपाल दनाच्वन । भु छपाः ह्लातिं ज्वनाः मेहताजी वइ ।

गंगाराम : प्रेसिडेन्ट साहेव, ह्यासुगु पार्टीपाखें थ्व क्वस्यालि लःल्हाना कयादिसँ ।

गोपालं भु त्वःपुयातःगु कापः उलिइ । भूइ मनूया छ्यं निगः तयातःगु दु ।

मेहताजी : प्रेसिडेन्ट साहेव, छगः छ्यं गोल भाषीया अले मेगु पती चपटी भाषाभाषीया छ्यं खः । भाषाया सवालय् थुपिं निह्म बीर चननाः सीत, इमि थ्व छ्यं जि छिगु सेवाय् पेश याये ।

गंगारामं भु कयाः गोपालयात बिइ । आः प्यारेलालजी छपाः भु ज्वनाः वइ ।

प्यारेलाल : प्रेसिडेन्ट साहेव, वंचुगु पार्टीपाखें जिमिगु थ्व बःचाधंगु उपहार स्वीकार यानादिसँ (गोपालं कापः उलीः) प्रेसिडेन्ट साहेब, थटनी गामय् क्वजाततय्गु (हरिजनतय्गु) गुगु भिखाछें छ्वयेका बिल, उगु भिखाछेंया नौ (खरानी) जि छिगु सेवाय् प्रस्तुत याये ।

नागरिक १: साइन्टिफिक रिसर्च सोसाइटीपाखें थ्व क्वस्यालि लः ल्हाना कयादिसँ । जिमिगु रिसर्च लेबोरेटरीइ थ्व न्हूगु पुसा दयेकूगु दु, फूटया पुसा ।

नागरिक २: मानव सेवा समाजपाखें जिमिसं छिगु सेवाय् थ्व उपहार प्रस्तुत यायें । जिमिगु धर्मार्थ औषधालयया नकलिगु इन्जेक्सन कयाः सीपिं छिनिह्म मनूतय्गु (ल्वगितय्गु) नीप्यंगः मिखा छिगु सेवाय् छ्छानागु दु ।

नागरिक ३ : मिस्टर प्रेसिडेन्ट, जि जन संघर्ष समिति पाखें छिगु सेवाय् थ्व सहकारी उपहार ज्वनाः हाजिर जुयागु दु । ह्निगः कलुआ धोबी पित्यालं सित अले वया सीह्मय् (लासय्) छह्म गिद्धं ववात्तु क्वाना च्वन । मिस्टर प्रेसिडेन्ट, जि अलुआ धोबीया आतापुति छिगु सेवाय् पेश याय् ।

(हल)

अधिकारीत ऊवःलाक दनाच्वन, मीरा देवीं गंगारामयात परिचय बियाबिल ।

मीरा : थ्वय्‌कः खः की चीफ इन्जिनियर । १,७१० माइल ताःहाकःगु सतक, ११ बिजुली छें, २७ बाँध व ५८ पुलं थ्वय्‌कलं हजम यायेधुंकूगु दु । ...

थ्वय्‌कः खः की डाइरेक्टर अफ कम्पलेट्स । थ्वय्‌कया बाःया बाज्याया तापाः बाज्याया घाँय्‌घाँय् बाज्यां जहाँगीरया गं लीलामय् न्याःगु खः । थ्वय्‌कल जनगण देशया जनताया चित्तय् मल्वःगु खँ न्यनी, छतुं थ्वय्‌कः ख्वांय खः । ...

थ्वय्‌कः खः की साहित्य अले कला डाइरेक्टर । सेठतसें थ्वय्‌कःयाथाय् तमल थाइ अले

सेंठनीतसें शास्त्रीया संगीत स्यनाकाइ। थ्वय्कलं माक:तय्त मोडर्न पेन्टिङ्ग यायेगु नं स्यं। ...

थ्वय्क: ख: की डाइरेक्टर अफ इण्डष्ट्रिज। थ्वय्कलं कीगु उद्योगया फक्व सेवा यानादीगु दु। थौं कन्हय् कीगु कारखानाय् माल सामान ह्लापाया सिवय् बच्छि जक उत्पान जूसां मू स्वदुगं थहांव:गु दु। ...

थ्वय्क: ख: की डाइरेक्टर अफ एग्रीकल्चर। थ्वय्कलं बुँइ बुँइ थज्या:गु रिसर्च यानादिगु दु कि गुकि सा: मदयेक, ल: मदयेक अले पुसा मदयेक सामा सयेके ज्यू।

थ्वय्क: ख: मिस्टर देशपाल, छिह्म पर्सनल प्राइवेट सेक्रेटरी।

(प्रेसिडेन्टया क्वथा)

गंगारामयात ब्वना: देशपाल दुहांवइ।

देशपाल : थ्व छिगु अफिस हजूर, थ्व छिगु मेच। थ्व, देशया दक्वसिवय् त:धंगु अले तजा:गु मेच ख: हजूर।

गंगाराम बुलुहुं बुलुहुं मेचपाखे न्ह्या:वनी मेचय् पतिनं थिया: मचा न्ह्यूथें ह्लिलिइ। हाकनं तीजक मेचय् पयतुइ। पयतुइवं मेच तसकं चा:हिलो अले चा: ह्यु ह्यु दकलय् लिपा गंगारामयात ल्ह्वना: क्वय् वांछ्वया बिइ। अफिसया प्यख्खेरं तस्स:गु ह्लिलास: थ्वइ। अले मेचं न्ववाना हइ।

मेच : गंगाराम, थुखे स्व, थुखे जिपाखे। .. गंगाराम थुखे स्व, थुखे स्व, जिपाखे। छं प्रणाम हे मयासें जिके छाय् च्वना? भविष्यय् थथे गुबलय्सं यायेमते। आ: जिगु च्यागू उपदेश न्यँ। एक : गुगु स्वहाने गया: छ थनतक थ्यन व स्वहानेयात वांछ्वया ब्यु ताकि मेपि सुंहे गये मफयेथमा। दुई : छंत मद्त या:पि पासापिंत ल्व:मंका छ्व। तीन : जनताया न्ह्य:ने ल्हानागु वचं ल्व:मंका छ्व। चार : आवलि सा:गु भिगु न सा:गुभिगु त्वँ। मोज या, ऐश या। ल्व:मंका छ्व अले हया ब्यू। पाँच : ह्लाय्पनय् चिक ति। छ: : वांलाक म्व: ल्हु ताकि छंगु छ्यनय् सि मदये-थमा। छंगु ह्लाय्पनय् छह्म जक सि नं न्यासि वने मदु। सात : न्ह्याबलें जिगु पुजा यायेगु या। अले ८ : गुगु पती उपदेश ध्यानबिया: न्यँ! जिगु रक्षा यायेगु छंगु परम धर्म व कर्तव्य ख:। जिगु रक्षाया लागि छं गुगु नं याइ व फुक्कं जायज जुइ। आ: जित: प्रणाम या!

(ह्यनेगु क्वथा)

गंगाराम त्यान्नुसे च्वंका: दुहां वइ, प्यख्खेरं स्वइ अले पलंगय् लिधना: ता:हाक:गु कसुका: तइ। हाकनं दना: चाक:लिं स्वइ। वया न्ह्य:ने अय्ला:या प्याला (खा:या सलि) तयात:गु छपा: ट्रे (किस्ति) वइ। ट्रे ज्वना: छह्म मिसा दनाच्वंगु दु/

गंगाराम : थ्व छु? छ सु?

लुखायाथाय् देशपाल दनाच्वंगु दु।

देशपाल : हजूर जि च्व: ख:। जि छिगु आरामय् पूर्वक ध्यान बीमा: छि। छि तसकं हे त्यानु चाये धुंकल। पिनेला छिगु टहल जि याये, अले थन, छेँय् छिगु सेवा थ्वं याइ; रुबी। गूड नाईट सर।

देशपाल रुबीयात भाय् याना: पिहां-वनी, खापा तिना बिइ।

गंगाराम : थ्व छु?

रुबी : ह्विस्की, मिस्टर प्रेसिडेन्ट।

गंगाराम : छु प्रेसिडेन्टं त्वनेहे मा:ला?

रुबी : एस मिस्टर प्रेसिन्डेन्ट।

गंगारामं अय्ला: त्वनी । रुवीं मेगु अय्ला: लुइ । गंगारामं व नं त्वनिइ । रुवीं अय्ला: लुलुं वनिइ, गंगारामं त्वँत्वं वनिइ । अले प्याला (खा:या सलि) वांछ्वया: रुवीयात नये थें स्वइ, वया न्यतालय् पतिनं ह्राविन थाय् थें उसि उसि याइ ।

रुवी : मे आइ अन्ड्रेस, मिस्टर प्रेसिडेन्ट ?

गंगाराम : मथुइक मथुइक छु हाला च्वनागु व ?

रुवी : वस: त्वयेला हजूर ?

गंगाराम रुवीया न्ह्य ने वना: थ:गु शेरवानीया टाँक लिकाकां धाइ –

गंगाराम : का त्वकि ।

रुवी : छिगु मखु जिगु हजूर !

गंगाराम : ज्यू, छंगु हे त्व । (थारा न्हुया) छु ऽऽ ?

रुवी : एस मिस्टर प्रेसिडेन्ट ।

रुवीं थ:गु लं त्वतिइ, गंगारामं वयात नयेथें च्वंनिसें क्वथ्यंक स्वइ ।

गंगाराम : छु थथे याये हे मा:ला ?

रुवी : अफकोर्स मिस्टर प्रेसिडेन्ट ।

गंगाराम : छु गरीबी न्हंकेत थथे नं याये मा:ला ?

रुवी : सर्टेन्ली मिस्टर प्रेसिडेन्ड !

गंगाराम त:स्सलं ह्निलिइ, रुवीयात पलंगय् घ्वानाछ्वइ ।

(छगू मेगुहे द्यनेगु क्वथा)

मीरा पलंगय् च्वनाच्वंगु दु, गोपाल चा:तुला: वया मुलय् ग्व:तुलिई ।

गोपाल : गजब यानाबिल छं ! आखिर छ त्या हे त्यात ! ख्या: ख्यालय् छगू तसकं त:धंगु ख्या: सत्य जुल ।

मीरा : थ्व ख्या: मखु गोपाल, थ्वला छगू त:धंगु युद्ध ख:, कोसं थ्व युद्धय् विजय याना ।

गोपाल : मीरा, छ ला जादूगर मैंड्रिक्स सिबय् नं त:धंह्म जादूगर जुल । छं थ:गु जादूं छह्म तस्सकं त:धीह्म भूत थनाबिल । जि ला ग्या: का ।

मीरा : गोपाल, छ तसक ग्याफरा छनि । गुकियात छं भूत भा: पियाच्वन, व चाया कतांमरि ख: । वयात जि रूप बिया, उकी जि प्राण थना । व जिगु ह्ला:या कतांमरि ख: ।

गोपाल : अय्नं मीरा, जि ला तसक ग्या: । आ: कीके तसकं त:धंगु जिम्मेदारी च्वबल ।

मीरा : गोपाल, छं पलिटिक्स ख्या: हे मथू । थुकी गुगु मज्जा दु, नशा दु, व दुनियाया गुगु नं ख्यलय् मदु । गुगु नं अय्लाखय् मदु । जित:ला कुमकुम कायाच्वन (अय्लाखं का:थें जुयाच्वन) ।

गोपाल : वस्, जिला थ्व खँय् ग्या: कि छंगु होस थ्व हे नशाय् तना मवनेथमा ।

मीरा : मिस्टर गोपाल, छ धा:सा न्ह्यागु इलय् नं सीरियस जुयाच्वनीगु । छाय् बोर याना च्वनागु ? त्व:ति पलिटिक्स फुक्कं वा की प्रेम याते, मतिना याये । लिपा लिपा थथे फुर्सत दइ कि मदइ मस्यु (धायेथाकु)

(प्रेसिडेन्टया द्यनेगु क्वथा)

मीरा व गोपाल दुहां वया: स: तइ ।

निम्हं : जिपि दुहां वये फइला थें ?

निम्हं दुहां वया: पलंगयाथाय् दइ । पलंगय् गंगाराम व रुवी सिलखं फाना: द्यनाच्वनी ।

मीरा : गजब, थ्व हजरत आ:तकं द्यना हे च्वनतिनि । सारा जनगण देश दनाच्वन, भाजु धा:सा द्यनाच्वन ।

गोपाल : गंगू, थ्व छु वदमाशी ? तिह्निन जुइधुंकल, छ अज नं ... ...

गोपालं सिलः उइकी । गंगाराम काचाक्क दनिइ, पतिनं सुम्क च्वनेगु भाय् याइ । अले जुरुमुरू दनाः धाइ –

गंगाराम : (मीरा नापसं वनाः) दकलय् तःधंगु न्ह्यसः ! (गोपाल नापसं वनाः) दकलय् तःधंगु न्ह्यसः ! (दथुइ वनाः) दकलय् तःधंगु न्ह्यसः !

चच्छि थ्वहे विचाः यानाच्वना, जनगण देशया न्ह्यःने दकलय् तःधगु न्ह्यसः छु खः ?

मीरा : दकलय् तःधगु न्ह्यसः ?

गंगाराम : खः, मीरादेवी दकलय् तःधंगु न्ह्यसः (प्वाः क्यँ क्यं) थ्व । थ्व प्वाः । पित्याः । मन्हि । थ्वहे दकलय तःधंगु न्ह्यसः खः ।

आकाक्षाकां सिलः उलाः रुवी दनिइ, खिति खिति ह्निलिइ । मीरा व गोपाल अजूचाइ ।

रुबी : छक्वः जि मचाबलय् जिमि मामं जितः मन्हि मब्यू । स्यूला मिस्टर प्रेसिडेन्ट, जि छु याना ? जि फ्रूट्स नया, ड्राइ फ्रूट्स नया, केक नया अले जिगु प्वाः जाल ।

गंगाराम : (रुबी नापसं वनाः) वाह मेम साहब वाह ! क्या धाललय् सा । न्ह्याइपुल । मह्नि मदुसा केक न । वाह, वाह ! राजस्थानया राजकुमारीं नं थथे हे धाःगु खः । न्ह्याइपुल । मह्नि मदुसा केक न । छं छु स्यू मचा, प्वाथय् चयाःगु मि गथे जुइ ? छं प्वाः जाः, भगवानया इच्छा दुसा हाकनं जाइ । छं छु स्यू-पित्याः छु खः ? जि वं वंथाय्तक ठोकर (घोखा) नया । छकू मह्नियया लागि मनुखं छु जक मयाइ । गेट आउट यू गेट आउट !

गंगारामं रुवीयात पितिनाः मीरा नापसं दंवइ ।

मीरा : गंगू, सु व ?

गंगाराम : रुबी । देशपालं थन तयातःगु ।

मीरा : भेरी गूड । मिसा बांलाः थें च्वं ।

गोपाल : मीरा !

मीरा : खः, गंगाराम छं खःगु खं धयाच्वंगु खः । जनगण देशया दकलय् तःधंगु न्ह्यसः खः पित्याः ! जि नं छगू सफुती थ्व खं ब्वनागु खः ।

गंगाराम : सफुती ?

मीरा : खः सफुती ।

गंगाराम : गुगुपतिइ सफू मीरादेवी ?

मीरा : पलिटिकल इकोनोमी अफ सोशिय कल्चरल डाइनोमिक्स अफ् ग्रोथ इन नेशनल पलिशिज अफ् एशिया, अफ्रिका एण्ड लैटिन अमेरिका ।

गंगाराम : वाह, मीरादेवी, वाह ! थ्वला तसकंहे बांलाःगु सफू थें च्वं । थुकिया लेखक (च्वमि) सुथें मीरादेवी ?

मीरा : च्वमि ? च्वमि खः शेक्सपियर ।

गंगाराम : शेक्सपियर ?

मीरा : खः शेक्सपियर ।

गंगाराम : व सफुती छु च्वयातःगु दु मीरादेवी ?

मीरा : व सफुती पूरा छगू च्याप्टर जनगण देशया बारय् दु ।

गंगाराम : पूरा छगू च्याप्टर ?

मीरा : खः, पूरा छगू च्याप्टर ।

गंगाराम : छु च्वयातःगु दु उकी ?

मीरा : उकी च्वयातःगु दु कि जनगण देशया आवादी प्रत्येक हजारय् चालिस माने दुई परसेंटया ल्याखं बृद्धि जुया च्वंगु दु अले अन्नया उत्पादन प्त्राइन्ट पाँच सात – ० ल्याखं बृद्धि जुयाच्वंगु दु अले बेस इयरय् तीन प्वाइन्ट दुई आठ परसेंट अन्नया उत्पादन उप्वःगु खः अले क्रिदँया आवादीया रेशियो तीन

प्वाइन्ट जीरो चार परसेंट उप्व:गु दु अले अन्नया कमी (ह्लति) चार प्वाइन्ट तीन सात परसेंट जुल । उकि तीन हजार केलोरिया थासय् दुइ हजार आठ सय केलोरिया जक प्रति व्यक्तियात दत अर्थात दुई सय केलोरिया पित्याः न्ह्याम्हं मनूयाके दइ ।

मीरां स्वांस्वां सासः ह्लाइ ।

गंगाराम : वाह, मीरादेवी, वाह । छिला पूरा अफलातून × का । न्ह्याग्गुं स्यू । तर मीरादेवी, अन्न दक्वं गन वनीगु ?

मीरा : ध्वला सफुती च्वयामतः ।

गंगाराम : च्वया मतः ?

मीरा : ऊं हूं ।

गंगाराम : छि धयादिसँ गोपाल बाबु !

गोपाल : जि मस्यू ।

गोपाल तमं पिहांवनाः ध्याम्म खापा तिनाबी ।

(देशपालया अफिस)

देशपाल थ:गु अफिसय् च्वंच्वनी, गोपाल तमं दुहां वइ ।

गोपाल : देशपाल, जि छन्त ख्याच्वः बी, थःगु नवःगु ह्लाः गंगारामपाखें तापाक हे तिं ।

देशपाल : हजूर, छि मालिक खः । जि ला च्यः । यदि छुं द्वं सा माफी फ्वने । खतुं जिगु ज्या जि साप लुमंका । जि छह्म जक मखु गुलिखेय् प्रेसिडेन्ट खनागु दु गुलिखेय् प्रेसिडेन्ट वल अले वन, गुलिखेय् चीफ सेक्रेटरी होम सेक्रेटरी वल अले वन । छिकपि जनताया प्रतिनिधि खः अले जिला सरकारया च्यः । तर थ्व्लि ला अवश्य पाःकि छिकपि टेम्परेरी अले जि परमानेन्ट ।

गोपाल : शट अप ! गबले तक जि होम सेक्रेटरी जुइ, दक्वं ज्या जिगु हे इशाराय् जुइ ।

देशपाल : धाःथें जुइ हजूर । तर छता खं धाये हजूर ! छि थौं कन्हय् न्ह्याम्ह तिनि । छि सिवय् ला मीरादेवी तसक अनुभवी खयाः वः । वय्कःलिसे नं भतिभति सल्लाह कयादिसँ ।

गोपाल : जितः छगु सल्लाह माःगु मदु !

गोपाल वनी ।

[प्रेसिडेन्टया द्यनेगु क्वथा]

डाइनिङ्ग टेबिलय् पाउरोटीया छकूनिकू कुचा व छपाः निपाः खालिगु प्लेट दु । छुँ किति किति यानाः पाउरोटी नयाच्वन । छपाः प्लेट फातापुलिइ । सः वइ । गंगाराम यात न्हुयाः दनी । नापसं रुवी द्यनाच्वंगु दु । गगारामं मतया स्वीच तो । मेचय् छुँतय्सं पाउरोटी नयाच्वंगु खनी । आकाक्वाकाय् वया मती छगू खँ लुइ चुटकी न्यायेकाः पलङ्गं दनी । वं सिर्फ अण्डरवियर जक न्ह्यानात:गु दु । पलङ्गं गा छपु कयाः न्ययाकथं हथाय्पथाय्सं पिहांवनी ।

गंगाराम गां न्ययाः ब्वाँय् वँवं स्वहानें क्वहां वइ, छकू क्वथाया खापा चायेकाः दुहांवनी ।

[देशपालया द्यनेगु क्वथा]

'देशपाल ! देशपाल !' धकाः सःतुसःतुं गंगाराम दुहांवइ, देशपालं फानातःगु फांगा उइकी । देशपाल हडवडं दनी । देशपालया नापसं छह्म मिसा द्यनाच्वनी, व नं हडवडं दनाकथं फांगाः साला थःगु ह्म त्वपुइ ।

× प्राचीन यूनानया छह्म प्रमुखह्म विद्वान लिस्सें दार्शनिक : प्लेटो

गंगाराम : देशपाल, आ. थत्थें हे काउन्सिलया मिटिङ्ग सःति याकनं !

देशपालं मिखा गिलिगिलि यानाच्वनी ।

गंगाराम : छु मिखा गिलिगिलि यानाच्वनागु ? दनाः याकनं या । सदस्यत सकसितं टेलिफोन या । आः हे थ्व हे इलय् । सकसितं याकनं थ्यकःवा धा । जि थ्वहे इलय काउन्सिलया जरूरी मिटिङ्ग सःतागु दु । दँ, छु स्वया च्वनागु, यावन या । जि अनहे वनेत्यना । छिंपि सकलें अन हे वा ।

गंगाराम हथासं पिहांवनी, देशपालं टेलिफोनया नम्बर चाहिकी ।

(काउन्सिल हल)

सदस्यत सकलें ब्वाँय् ब्वाँय् वयाच्वनी। गुम्हं आनाहां न्ह्यलं ब्वानाच्वंगु दुसा गुह्म न्ह्यःया सूरय् दयाच्वंगु दु । गुम्हेसिनं सिर्फ कय्ता जक चिनातःगु दु । गुम्हेस्यां कय्ता व प्वाकलं, गुम्हेस्यां सिर्फ पाइजामा, गुस्हेस्यां नाइट गाउन सा गुम्हेस्यां थःकलाःया नाइट गाउन । न्ह्यनेसं गंगाराम गां भुनाः दनाच्वंगु दु । सदस्यत सकलें वव थःथःगु थाय् ग्रहण याइ । देशपाल वयाः गंगारामया नापसं दनी । वं सिर्फ अण्डरवियर जक न्ह्यानानःगु दु ।

गंगाराम : मेम्बर व मेम्बरानीपिं ! जि बाचा इलय् काउन्सिलया थ्व जरूरी मिटिङ्ग थ्व कारणं सःताच्वना कि गुबलेनिसें जि प्रेसिडेन्ट जुया जितः न्ह्यःमवः । देशया सारा न्ह्यसःया बोझं जिगु ब्वहः क्यातुया वनाच्वंगु दु । जिगु उत्साह भंग जुजुं वनाच्वगु दु । जि बसां निसें जि स्यूगु खःकि की देशया दकलय् तःधंगु न्ह्यसः खः पित्याः, अले पित्याःया लिसः खः अन्न । देशया अन्नं फुक्कं गन वनीगु ? वंगु २६ दँय् गुलि नं प्रेसिडेन्ट वल, वन, तर इमित थ्व न्ह्यसःया लिसः मलू । थौं नकतिनि हे बाचा इलय्, १२ बजय् जुयाः ७ मिनट वंबलय् जितः थ्व न्ह्यसःया लिसः दत । जि देशया अन्न फुक्कं गन वनीगु धइगु खँ सिल । छिकपिन्त थ्वहे न्ह्यसःया लिसः न्यंकेत जि छिकपित न्ह्यलं थनाः थन ब्वनागु खः । मेम्बर मेम्बरानीपिं ! न्ह्यसःया लिसः न्यें । कीगु देशया अन्न गन वनीगु ? चिचीधिकःपिं छुँतय् ततःप्वा गु छुँ प्वालय् । कीगु देशया दक्व अन्न नइपि छुँत खः । छुँ कीगु देशया दकलय् तःधंह्म दुश्मन खः । छुँ की राष्ट्रिय शत्रु खः । की सकलें छप्पँ जुयाः, साहसपूर्वक दनाप ल्वायेमाल । थनिनिसें कीगु राष्ट्रिय नारा जुइ : छुँ स्या, छुँ ज्व ! छिकपिं सकलें जानाः जि नापं तस्सल हालादिसँ : छुँ स्या, छुँ ज्वँ !

दक्व सदस्यत : छुँ स्या, छुँ ज्वं !

गंगाराम : थुकथं मखु । दनाः धयादिसँ । तस्सलं धयादिसँ ! स्वदवः तक धयादिसँ : छुँ स्या, छुँ ज्वँ !

सदस्यत सकलें दनाः तस्सलं धाइः छुँ स्या, छुँ ज्वँ । छुँ स्या, छुँ ज्वँ । छुँ स्या, छुँ ज्वँ ।

(भरायधंगु सतक)

'छुँ स्या, छुँ ज्वँ' या नारा ततःसकं याकनं याकनं ताये दइच्वन । पःखालय् पोस्टर तिकातःगु दु । छुँ स्या, छुँ ज्वँ ! छुँ देशया दुश्मन खः । नारा थ्वयाच्वन । सलंसः छुँत तितिन्हुयाः ब्वाँय् वयाच्वन । पोस्टर । छुँ । नारा । पोस्टर । छुँ । प्याखंमिसा व प्याखंमिजनं म्ये हाली :

म्ये :

छुँ स्या, छुँ ज्वँ
स्या ज्वँ, स्या स्या

ज्वँ ज्वँ, छुँ ज्वँ
स्या छुँ, ज्वँ छुँ
छुँ स्या, छुँ ज्वँ

वा नयाबिल, ह्वायुपं नयाबिल
नसाल्वसा, घासा नयाबिल
बुँइ बुँइ अले वाद्वँय्+ नं
गोदाम अले पसलय् नं
नोट नया बिल वां
फाइल नया बिल आन्द्रां

नया बिल मेच, नया बिल छेँ
नयाबिल अफिसर व अफिस
देशया दुश्मन सेंठ मखु
देशया दुश्मन प्वा: मखु
नेता मखु, मखु अफिसर
थ्वला विचरा फुक्कं कबूतर
देशया दुश्मन छुँ ख:
वयात देशं पितिना ब्यु – जनताया जय धयाब्यु

(प्रेसिडेन्टया अफिस)

गंगाराम थ:गु मेचय् च्वना: पाइप त्वनाच्वन । छगू त:धंगु चाङ ज्वना: डाइरेक्टर अफ एग्रीकल्चर वइ, टेबिलय् त:गु फाइलत फुक्कं छ्यालब्याल जुइ ।

डाइरेक्टर : (स्वां स्वां साम: ह्लाना:) सर, मिस्टर प्रेसिडेन्ट, चाह्लिया मिहेनत याये धुंका: तिनि, हाइ पावर कमीशनया रिपोर्ट स्टडी याये धुंका:तिनि, स्पेशल इन्क्वायरी कमीशनया जाँच याये धुंका:तिनि, थथाय् मछि हाक:गु रिसर्च याये धुंका: अले सलस: रेफरेन्स बूक्स ब्वने धुंका: तिनि, सर, मिस्टर प्रेसिडेन्ट आखिरय् कीत लं लुन ।

गंगाराम : लुत ला ?

डाइरेक्टर : ख: लुत सर, मिस्टर प्रेसिडेन्ट ।

गंगाराम : छु लुत ?

डाइरेक्टर : लं लुत मिस्टर प्रेसिडेन्ट ।

गंगाराम : गनया लँ ?

डाइरेक्टर : छुँ स्यायेगु लं, मिस्टर प्रेसिडेन्ट

गंगाराम : लुत ला ? छुँ स्यायेगु लं लुन ला ?

डाइरेक्टर : ख: मिस्टर प्रेसिडेन्ट, छुँ स्यायेगु ख:गु (निश्चित) तरीका कीत लुत ।

गंगाराम : अयसा क रे, याकनं कँ रे ।

डाइरेक्टर : सर, मिस्टर प्रेसिडेन्ट, थ्व फुक्कं मिहेनत याये धुंका: इन्क्वायरी, जाँच अले रिसर्च यायेधुंका: की थ्व निष्कर्षय् थ्यन कि छुँ स्यायेत भौ मा: ।

गंगाराम : भौ ? भेरी गूड ! भेरी गूड !

थ्वलयतक्क देशपाल डवल डीलरयात ब्वना: वइ, डाइरेक्टरयात हुँ धका: भाय् याइ । डाइरेक्टर थ:गु फाइलत ज्वना: वइ ।

देशपाल : फुक्कं इन्तजाम (तयार) जुइधुंकल हजूर ! थ्वयुक:नाप नापलाना दिसँ । थ्वयुक: ख: चिङ्गपोङ्ग देशया ट्रेड रिप्रेजेन्टेटिभ मिस्टर डवल डीलर ।

डवल डीलर : भेरी ग्लाय्ड टु मीट यू योर ऐक्सीलेन्सी !

गंगाराम : छि नापलाय् दया: जित: साप खुशी जुल मिस्टर डवल डीलर । दिसँ, विराजमान जुयादिसँ !

देशपाल : थ्वं थ:गु देशय् चर्वपि भौचात कीथाय् छ्वयाहइ, हजूर ।

गंगाराम : छाय् देशपाल, छ कीगु देशय् भौचात मदुला ?

देशपाल : छह्म हे मदु हजूर ।

गंगाराम : अयसा याकनं या, थ्वया देशया फुक्क भौचात कीथाय् मागय् याना का ।

+ लयाहया: गंकेत खलय् पानात:गु वाद्वँ

डबल डीलर : ह्लापांया खुशी जिमिसं सिर्फ एक लाखह्म भौचान छ्वया हये । मू क्रिगु लाख डलर जुइ ।

गंगाराम : क्रीगू लाख डलर !

डबल डीलर : डोन्ट वरी योर एसीक्न्लेसी, जि छंथाय् भौचान छ्वयाहये, छि जिथाय् खिचात छ्वया हिं !

गंगाराम : देशपाल ?

देशपाल : ज्यउ हजूर !

गंगाराम : क्रीथाय खिचात दुला ?

देशपाल : थ:गु देशय खिचात छु ह्मो हजूर ।

डबल डीलर : छि भौचातय् लागि क्रिगु लाख डलर बीमाल अले जि छित: खिचातय् लागि निगू लाख डलर बी ? राइट ?

गंगाराम : देशपाल थ्व छु चक्कर हं ?

देशपाल : थ्व छु चक्कर मखु हजूर । थ्व विदेशी ब्यापार ख: । न भौचात वइ न खिचात हे वनी । क्रीसं क्रिगू लाख डलर थ्वयात बीमा: अले नीगू लाख डलर थ्वयाके काये मा: । मतलव थ्व ख: कि तप्यंक हे क्रीत क्रिगू लाख डलर दइगु जुगु दु ।

गंगाराम : क्रिगू लाख डलर ?

डबल डीलर : एस, योर एक्सीलेन्ली ।

देशपाल : थुकियात हे फेयर वेल वैलेन्स अफ ट्रेड धाइ, हजूर । तर थुगु क्रिगू लाख डलर मध्यय् प्यंगू लाख डलर वयक:यात कमीशन बीमाली ।

डबल डीलर : भेरी रीजनेवल टर्म्स योर एक्सीलेन्सी ।

गंगाराम : एस, एस, मिस्टर डबल डीलर ।

देशपाल : अले ल्यं दनिगु खुगू लाख डलर थ्यबा मध्यय् स्वगू लाख डलर छिगु एकाउन्टय् स्वीस वैंकय् जम्मा जुइ, निगू लाख डलर छिकपिनि थ्व ज्याय् लगय्जूह्म (तुच्छ) च्य:या खाताय् जम्मा जुइ । अले हजूर ! छगू लाख डलर जनगण देशया धुकुती (कोथय्) जम्मा जुइ ।

गंगाराम : वाह, देशपाल वाह ! छगः चागलं स्वह्म कंग: । देशया धुकू नं जाइ, क्री निम्हेस्यां बुह्लाई नं न्ह्याइपुक्क बी अले ट्रेड बैलेन्स नं फेवरेबल जुइ । वाह, भाइ वाह ! थैंङ्क्यू, थैंङ्क्यू, मिस्टर डवल डीलर ।

निम्हं दना: ल्हा: मिलय् याइ । थुगु दृष्य शुरु जुइबलय् गंगाराम थ:गु अफिसय् मेचय् आरती यानाच्वनी । ल्हातिइ आरतीया भु ज्वना: 'ॐ नमो मेच देबाय:' या पाठ याना: सेचया: पूजा याइ, मेचयात स्वांमालं क्वखायेकी, अले मेचय् फ्यतुइ । टेविलय् च्वंगु पाइप काइ, च्याकी अले मुसु तइ । थवलय् डाइरेक्टर अफ एग्रीकच्चर छगू चाङ फाईल ज्वना: दुहां वइ ।

(लाइब्रेरी)

गोपाल छगू रायकय् सफू तया: मेगु लिकयाच्वनिइ । मीरा दुहां वइ ।

मीरा : सरी फर विइङ्ग लेट डार्लीङ्ग ! थौं देशपालं तसकं बोर यात ।

गोपाल : देशपाल, देशपाल, देशपाल । जित: बयागु नां न्यने मय: ।

मीरा : गोपाल, क्री मदयेकं गंगूं छपला: हे छीमखु धका: तायेका ला छ ? विचरा देशपाल छह्म मामूलिह्म टाइपिस्ट । व पाखें छुं खतरा (भय) दयेफुला ?

गोपाल : जित: देशपाल पाखें मखु छ पाखें दु । छं तस्सकं ग्यानापुगु कासा (खेल) ह्मिताच्वन । चायेकं वा मचायेकं छ नं फय्नापं ब्वयावना च्वन (न्ह्यानाच्वन)।

मीरा : ननसेन्स । जि न्ह्याबलें बिचा: याना: जक पला: छीगु ।

गोपाल : गगूनाप द्यनाच्वंह्म व मिसा सु ? थ्व छुँया छु नाटक जुयाच्वंगु ? थ्व डवल डीलर धइह्म सु ? स्वीस बैंकय् गंगूया ग्व:गु खाता दु ? छं स्वये जि छुं मस्यू धका: च्वनाला ? जि फुक्कं स्यू । देशपालं गगारामथात भ्रस्ट यानाच्वंगु अले छं नं अथेहे याना-च्वन । जि ला थ्व खँय् ग्यानाच्वना कि छंत थ्व फुक्क खँय् मोज वयाच्वन ।

मीरा : गोपाल, छंके तसकं धैर्य मदु (छ तसकं अधैर्य) । रोम वाज नट बिल्ट इन ए डे । छं स्वया: जक हुँ । बुलुहुं बुलुहुं गंगू कीगु इशाराय् ग्याहुं हुइ, थ्व पावर (शक्ती) कीगु ल्हाती लाइ ।

गोपाल : जित: पावर मा:गु मदु । पावर, पावर, पावर ! छु यायेगु छं थ्व पावरयात ? पावरं छंत नं भ्रस्ट याना बी ।

मीरा : मखु गोपाल ! जि नं छं थें हे याये मास्ति व:, तर थौंया जमाना (संसारय्) पावर मदयेक छुं याये फइ मखु ।

गोपाल : जि मस्यू । लिपा जि छंत ख्याच्व: (चेतावनी) मब्यू धका: धायेमते ।

(कन्फरेन्स क्वथा)

टेबलय् चाक:छि दक्व मनूत च्वनाच्वंगु दु । गंगाराम दुहांवयेवं सकलें दनी । गंगा-राम वया: थ:गु थाय् ग्रहण याइ, अले सकलें फयतुइ ।

गंगाराम : मीरादेवी, छि छु धयादी मास्ति व: ?

मीरा : जि थ्व खँ सीके मास्ति व: कि पिनें मागय यापि छगू लाख भौचात छु जुल ? आ:तक गुलि छुँ स्याये धुंकल ।

सकलें न्वमवासें छम्हं मेम्हेसित स्वया-च्वनी ।

डाइरेक्टर : चीफ सेक्रेटरी साहिबा (मयूजु), जिमिसं गुलिखेय् जाँच याका, गुलिखेय् अधिकारीत दूरबिन ज्वना: चा:हिल, तर जिमिसं गनं छह्म नं भौचात लुइके मफु ।

अधिकारी : जिमिगु गोप्य रिपोर्ट कथं उखेरं भौचात वयाच्वंबलय् थुखेरं वनाच्वंपि खिचातसें दक्व भौचा-तयत लँय हे स्याना बिल हँ ।

निह्मह्म अधिकारी : चीफ सेक्रेटरी महोदया, इतिहासया पाना फाता पुलेवं जनगण देशया छगू महान परम्परा-या अन्वेषण जुइ । कीगु थ्व देशय् भौचात मदु । छाय् ? छायधा:सानि थ्व देशया छुँचात थपाय्चक त:धिक: कि इमिसं भौचा-यत स्याना: नइगु । जि गुगु अनुसन्धान याना उकी थ्व हे सी दु कि थुगुसी नं अथेहे जुल । पिनें मागय् यानापि छगू लाख भौचात दक्वं छुँचातय नसा जुल ।

मीरा : शट अप ! जि फुक्कं स्यू । छिपि सकलें जाना: थ्व देशया विरूद्धय ज्या या:गु दु । न्ह्यागुसां म्वा:ल, थुगु खुसी जि माफ यानाबी । थौं कीगु दथुइ अंक्टाड स्टेटया छह्म तस्सकं त:धंह्म विशेषज्ञ (दनाच्वंगु) दु । थ्वय्क:या सल्लाहं जिमिसं छुँ स्यायेगु छगू तसकं त:धंगु (महत्वपूर्णगु) योजना दयेकागु दु । एस, मिस्टर रायटकिलर !

रायटकिलर : योर एक्सेलेन्सी, छुँ स्यायेगु प्रोबलम (समस्या) एनिमल प्रोबलम मखु । थ्व छगू ह्यूमन प्रोबलम ख: । जि थ:गु देशय् दक्व छुँतयत न्हंका बियागु दु । जिमिगु देशय् थौं छिकपिस थ:गु देशय् हे प्यद्व:ह्म 'मोटिभेटर्स' अले निद्व:ह्म 'एकसटन्सन अफि-सर्स' एप्वाइन्ट यायेमाली । निद्व: एन्टेन्सिभ रायट किलिङ्ग पाइलट प्रोजेक्टस् व प्यद्व: कम्यूनिटी ब्लकस एस्टाब्लिश याये माली । एण्ड देन, एभव अल, यू

हायूभ टु गौभ सम इन्सेन्टिभ टु द पिपुल।

मीरा : मनूतय्‌त छुँ स्याकेबीत आर्थिक प्रेरणा बीमा: धइगु खँ जिमिसं क्व:छिनागु दु । छुँ स्याईपि प्रत्येक मनूतय्‌त सीह्मछह्म छुँया क्रितका दां इनाम बी धका: घोषणा यायेमाल । इनामया लोभय्‌ मनूतसें छुँ स्याइ अले थ्व्यक:या थ:गु देशय्‌ थें क्वीगु जनगण देशय्‌ नं छुँत फुक्कं सखाप (नियन्त्रण) जुइ ।

गंगाराम : वाह, मीरादेवी, वाह ! क्या त:धंगु प्लान दपेका दिल । छुँ नं सी, बेकारी (बेरोजगारी) मनूतय्‌त ज्या (रोजगार) नं दइ । थैंक्यू मिस्टर रायटकिलर ! जिमित छिगु थ्व प्लान मंजूर जुल ।

(सतक -- त्वा:)

नायूखि च्वय्‌कोम्ह : न्यँ, न्यँ, जनगण देशया निवासीत, न्यँ ! अन्नया रक्षा यायेत, बेरोजगारी म्हंकेत, गरीबी म्हंकेत, छुँ स्यायेगुली छह्म सीह्म छुँया क्रितका दां इनाम दइ ।

अंगलय्‌ पोस्टर तिकात:गु दु ।
नारा थ्वयावं च्वनी ।
छुँत ब्वाँय्‌ ब्वाँय्‌ वनाच्वनी ।

(कार्यालय)

अफिसया बैंकय्‌ थें हे छगू काउन्टर दयेकात:गु दु अले उकिया ल्यूने स्वह्म अधिकारीत च्वंच्वंगु दु । ल्यूने छह्म मेह्म अफिसर च्वंच्वंगु दु । काउन्टरया न्ह्य:ने मनूत ता:हाकयेक ठव: छुनाच्वंगु दु । न्हापांह्म मनू काउन्टरया न्हापांह्म अफिसरया न्ह्य:ने वइ ।

मनू : जि सच्छिह्म छुँ स्यानागु दु । जित: सर्टिफिकेट बियादिसँ ।

अफिसर : दसि (सबूत, प्रमाण) ?

मनू : थ्व कयादिसँ दसि । (नीतका वंगु नोट बी)

अफिसर : नीतका जक ला ? छह्म छुँ स्या:गुया दसि ख: छतका । छं सच्छिह्म छुँ स्यानागु ख:सा दसिया सच्छि दां बी माली ।

मनुखं सच्छिवंगु दां लिकया: बी । अफिसरं सहि याना: सर्टिफिकेट बी । मनू न्ह्यज्याना: मेम्ह अफिसरयाथाय्‌ वनेवं सर्टिफिकेटय्‌ छाप तया बी । मनुखं हाकनं स्वम्हम्ह अफिसरयाथाय्‌ वना: सर्टिफिकेट बी । अफिसरं नोट ल्या:खाना: बी, मनुखं नोट (दां) ल्या: खाइ ।

मनू : सच्छिह्म छुँ स्यानागुया इनाम द्वितकाया ल्याखं (दर) द्व:छि दां जुइ । थ्वला गुम: दां जक दु ।

अफिसर : सच्छि दां छु नल ।

अफिसर द मनुखं छस्हं मेम्हेसित बुरय्‌ जुया: स्वइ ।

मनू : छुँ सरकारी थें च्वं ।

निम्हं तस्सलं ख्विली । मनू वनी । अले मेम्ह मनू वइ, सर्टिफिकेक बी । स्वम्हम्ह मनू दथुयाम्ह अफिसरया न्ह्य:ने दनाच्वनी अले दथुयाम्ह मनू न्हापांम्ह अफिसरया न्ह्य:ने ।

प्यम्हम्ह मनू : जिके द्व:छि दां दु । थ्व जिगु जिन्दगीभरया कमाइ ख: । थ्व दाम ग्व:ह्म छुँ स्या:गु सर्टिफकेट दइ?

अफिसर : थ्व वनियाया पस:ला ? थन इमान्दारीया कारोवार जुइ । छतका दां, छह्म छुँ । यदि छके द्व:छि दां द:सा छंत द्व:छिह्म छुँ स्या:गुया दसिपौ दइ । अय्‌, छंगु गरीबीला थुकि हे तनावनी ।

व मनुखं अफिसरया न्हाती ध्यबा बी, अफिसरं सहि याना: सर्टिफकेट बी । मनू न्ह्यज्याइ । न्याम्हम्ह मनू न्हापायाम्ह अफिसरया थाय्‌वइ । अफिसरं सहि याइ । मेम्ह

अफिसरं छाप तइ । स्वम्हम्ह अफिसरं ध्यबा निनी । आः दनादन थ्व सिलसिला याकनं याकनं न्ह्याइ । छलंद्वः छुँत ब्वाँय् ब्वाँय् जुया च्वनी अले थुखेर मनूतसें दनादन सर्टिफिकेट कयाच्वन, ध्यबा कयाच्वन ।

जनता बुइ । वयागु ह्लाती कथि दु, उकी न्याम्ह सीपिं छुँत चिनातःगु दु । न्हापांम्ह अफिसर सीपिं छुँत खनेवं थारा न्हुइ । अफिसया अफिसरत सकलें दनाः थुगु काउन्टरय् वयाः सीपिं छुँत स्वइ । न्हापांम्ह अफिसरया ख्वालय् चःति कनावइ ।

अफिसर : थ्व छुँ छं स्यानागु खःला ?

जनतां छ्यं संकाः "खः" धकाः भाय् याइ ।

अफिसर : गन स्यानागु ? गय्याना स्यानागु ? छु वासः नकाः स्यानागु ? वासः गुगु पसलय् न्यानागु ? छंके रसीद दुला ? थ्व छुँ गुगु पती ग्वालय् च्वंह्म ? अन छाय् च्वंच्वंगु ? छं थ्वयात गुबलय् स्यानागु ? थ्वयात सीत गुलि ई माल ? छं हे स्यानागु खः धइगु खँया छु प्रमाण दु ? मेपिसं स्याःगु छुँ छं खयाहःगु नं जुइफु । न्ह्यागुसां ग्वाल, आः यात हुँ । जिमिसं छथाय् छह्म इन्सपेक्टर हये । वं इन्क्वायरी याइ, वयागु रिपोर्ट वयाः छुँ छं हे स्याःगु सावित जूसा छंगु नामय् न्याह्म छुँ स्याःगुया सर्टिफिकेट डाँकं छ्वया हये छं थःगु नां व ठेगाना थन च्वकाः हुँ । लिहां वयेगु दुःख यायेमते । माफ या, थ्व मामला गुइँ गुइँ न्यू । (गथः जू) । जिमिसं स्यू कथं थुकिया छुं "प्रेसिडेन्ट" मदु । थुजाःगु दसु (प्रमाण, उदाहरण) ह्लापाहे दु । खतुं आः तक चार लाख तीन हजार सात सय पन्ध्र छुँत स्यायेधुंकूगु दु । तर थुकथं जिमिसं इन्क्वायरी याके माःगु थ्व न्हापांगु मामला खः । जिपि आः विवश । जांच मयाकुसें मज्यू । यू नो, आफ्टर अल फूल्स आर फूल्स ।

जनता निरास जुयाः दनाच्वन ।

[प्रेसिडेन्टया भवन]

गंगाराम स्वहानें क्वहां वयाच्वनी । जनता दनाच्वनी, वयागु ह्लाती सीम्ह छुँ दु ।

गंगाराम : अरे, जनता ! (क्वहांवयाः जनता नापसं वनाः) अं, थ्व छुं छं स्यानागु ला ? स्याबास । जितः जनताया थुजाःगु हे ग्वहालि माः । का सा जनता, आःयात जितः माफ यानाब्यु, जि भचा लिमलाः । स्व, गुलिखेय् ज्या दु । छ नापलायेत तकं ई मदु । का सा जि वने, छ गुगुं इलय् हाकनं वा ।

गंगाराम वनी । जनता उदास अले चिन्तित जुयाः दनाच्वनी ।

(स्वामीजीया आश्रम)

स्वामी : अधर्म, अधर्म । छुं सग गणेशया (गणेय् द्यःया) बहां खः । छुँ स्यायेगु घोर पाप अले अधर्म खः । जि पाप जुइके वी मखु । धर्मया रक्षाया निम्ति प्राणया बाजी तये (पर्वाह याये मखु) थःगु जीवन बलिदान यानाबी । जि घोषणा यायेकि जि थनिनिसें थ्वहे इलं निसें मसीतले अनशन च्वनाबी, भूख हडताल । गुबलय्तक छुँतय्त प्राणदान अले अभयदान × दइ मखु उबलय्तक जि भूख हडताल याये । जितः थःगु प्राणया छुं मोह (माया, पर्वाह च्यूता)

× त्रासं मुक्त जुइत वचं बीगु, शरण बीगु

मदु। भगवानं थ्व सरकारयात सद्बुद्धि बीमा। ॐ शान्ति, ॐ शान्ति, शान्ति ! उल्लुया पट्ठात, छु स्वया च्वनागु जिगु ख्वा: ? हुं, प्रेस – प्रेस रिपार्टरतय्‌त टेलिफोन या। प्रेस कन्फरेन्स स:ति। न्यूजरील अले टेलिभिजन वालाय्‌तत स:ति। रेडियो यात सूचं ब्यु, हुं, याकनं या।

प्यम्हं साधुत दना: नारा थ्वयेक: वनी :

अधर्म – नाश जुइमा
धर्मया – रक्षा या
छुँ स्यायेगु – पाप ख:
छुं ह्री – बा: (अबु) ख:

[प्रेसिडेन्टया अफिस]

गंगाराम : छुँ स्यायेगु पाप ख:, छुँ ह्री अबु ख:। अबु जुइ वहे खुँ (साले) स्वामीया। मीरादेवी, छं हे व छुँयात मवायात छयनय् न्ह्इकात:गु ख:, व वास्तव प्रतिक्रियावादी ख:, पुराणपंथी (पुनां विचा:याह्म) ख:, सम्प्रदाय ख:, जिह्म दुश्मन ख:। जि वयात न्ह्याबी, यखाया बी, गोलि नकाबी।

मीरा : छिऽ छिऽ गंगू तं चायेमते। छ प्रेसिडेन्ट ख:, पलिटिकियन ख:। शान्ति ज्या का। लुमंका ति, पालिटिक्श ईज एन आर्ट अफ कम्प्रोमाइज। समझौता, समझौता। राजनैतिक सफलताया रहस्य थ्वहेला ख:नि। हुं, स्वामीयात खुशी या, वनाप समझौता ति। व तस्सकं ज्याय् लगय्‌जूह्म मनू ख:।

(स्वामीजीया आश्रम)

पूजा वसतं पुना: तिलक तिनात:म्ह गंगाराम आश्रमय् दुहांवनी। ल्यू ल्यू निम्ह च्य:त नं दू (पालकी) क्वबिया: वयाच्वनी। दुली छम्ह ल्हं म्ह छुँ तयात:गु दु। गंगाराम वया: स्वामीया न्ह्य:ने साष्टाङ्ग दण्डवत याइ।

गंगाराम फयतुना: तत:सलं ख्वइ।

स्वामी : छाय् ख्वयागु गंगाराम ?

गंगाराम : स्वामीजी, भगवान, जि क्वह्यंह्म पापीया कारणं छित: थय्‌च्वंक त:धंगु (कष्ट नयेमा:गु) तपस्या यायेमाल, छिगु पविरात्मां थपाय्‌मछि धंगु कष्ट (पीडा) सह याये माल। जित: धिक्कार दु, स्वामी महाराजजी। छि साप (तसकं) गंसि जुल। भगवान, देशया जनता छिगु स्वास्थ्यया लागि चिन्तित जुयाच्वन। धर्मया पौ (छें) डवाडोल जुयाच्वन। जित: धिक्कार दु। जित: मांफ याना दिसं, तर जनता व देशशा रक्षाया लागि थ:गु अनशन त्व:तादिसं, स्वामी महाराज !

स्वामी : छं थ:गु दुनुगलंनिसें नवानाच्वनागु ख:ला हांइ, गंगाराम ?

गंगाराम : ख:, भगवान। जिगु पापया प्रायश्चितया रुपय् थ्व लुँयाह्म छुँ स्वीकार यानादिसँ अले थ्व ह्विस्की त्वना: थ:गु अनसन क्वचायेका दिसँ।

स्वामी : गंगाराम, जिगु आत्मां छंत माफ बिल, तर छुँ तय्‌त छं अभयदान बीमा:। बी ला छं ?

गंगाराम : बी महाराज ! इमित जरुर अभयदान बीमा:।

स्वामी : छुँ स्याइम्हेसित सजाय बीमा:।

गंगाराम : जरुर बीमा:।

स्वामी : अय्‌सा हिं, जि थ:गु अनसन क्वचायेके।

स्वामीयात गगारामं ह्विस्किया गिलास बी, स्वामीं त्वनी।

(काउन्सिल क्वथा)

गंगाराम : स्वामीजीं जित: दिव्य ज्ञान बिया बिज्या:गु दु। आ: तिनि जिगु मिखा चाल। जनगण देशया धात्थेंह्म दुश्मन (शत्रु) छुँ मखु, भ्रस्टाचार ख:। छिकपि थ्व खँ सिलंकि दिक्क चाइ कि 'छुँ स्या' अभियानया

लँय् ऌीगु जनगण देशय् छम्हहे छुँ मसी। छुँत दक्व न्हंके कि त थःहे ह्लने। जि स्वामी जौनाप थ्व नं समझौता यानागु दु कि आः जनगण देशय् सुनानं छुँ स्यातधाःसा वयात सजाय जुइ।

(जनताया भिखाछेँ)

सीपाहीं नं खापाय् ट्वाक ट्वाक याइ। खापा चालो, जनता पिहाँ वइ।

सीपाही : छं गु नां हे जनता खःला ?

जनतां "खः" भाय् याइ।

सीपाही : छं न्याह्म छुँ स्यानागु खःला ?

जनतां "खः" भाय् याइ।

सीपाही : जनगण देशय् छुँ स्यायेगु अपराध खः धइगु खँ छं मस्यूला ? नु, जिपिनाप थानाय् नु।

पुलिस निम्ह्सिनं जनतायात ज्वनायंकी।

[पुलिस स्टेशन]

निम्हं पुलिसत जनतायात नाप तयाः (ज्वनाः) वइ, थानेदारयात सलाम याइ।

थानेदार : छुँस्याःह्म मिसा थ्व हे खःला ?

सीपाही : छुधइदीयाऽ खः, थ्वं पाःफयाः खः धागु दु।

जनतां इशारां छु खँ धायेत सनी।

थानेदार : हालेमते ! (फाइल पुइकु पुइकुं) छं छुँ गुबलय् स्यानागु, गुलि गते स्यानागु ?

जनतां हाकनं ईशारां छु खँ धायेत सनी।

थानेदार : हालेमते ! (फाइल पुइकु पुइकुं) थुकीला गनं नं गते च्वयामतः। (मायग्नीफाइङ्ग ग्लास कयाः [illegible] स्वइ) गनं नं मदु। गते लुहे मलू। थ्व मिसायात यंकाः हवालातय् कुँ (नजरबन्दी) या। चौबीस घण्टा धुंकाः त्वःता व्यु।

(सीपाहीं जनतायात यंकी)

(प्रेसिडेन्टया अफिस)

गंगारामं पाइप त्वना च्वनी। सेठ गरीवदास ज्वनाः देशपाल वइ।

देशपाल : हजूर थ्वयूकः खः सेठ गरीवदासजी। थ्वयूकः-यात ला छि ह्महे मस्यू। थ्वयूकल छिगु निर्मित थःगु नां लितकाःगु खः।

गंगाराम : कासँ, कासँ सेठजी, जि छितः गथे ल्वःमंके फइ!

देशपाल : अले स्वयादिसँ हजूर, मीरादेवीं छितः थ्वयूकः सेठजीबाथाय् बह्नः तयाब्यूगु खः।

देशपालं गंगारामया न्ह्यःने छगू तमसुक वइ। गंगारामं ब्वनी।

गंगाराम : धयादिसँ सेठजी, जि छिगु छु सेवा यायेफइ !

देशपाल : हजूर, जनताया गरीवी खनाः थ्वयूकः तसकं ब्याकुल। थ्वयूकःया देशया गरीवी न्हंकेगु प्रोग्रामय् सरकारयात ग्वहालि (सहयोग) याये मास्ति वःहँ। उकि थ्वयूकलं थःगु नां गरीवदास धकाः तयादीगु खः।

गंगाराम : वाह, सेठजी वाह, थ्वला साःपहे (तस्सकं) हे बांलाःगु खँ खः।

देशपाल : हजूर थ्व सेठजीं न्यासि वनाच्वंपिनि कष्ट स्वयादी मफत। थ्वयूकःया मोटर दयेके मास्तिवः, चिकिचाग्वःगु ह्िसचादुगु मोटर।

गंगाराम : वाह, वाह, वाह सेठजी, जरूर दयेका दिसँ, जरूर दयेका दिसँ। चिकिचाग्वःगु मोटरकार ला ऌीगु चुनाव चिं खः।

देशपाल : हजूर, सेठजी तस्सकं तःधंह्म इन्जिनीयर खः। मोटरकार दयेकेगु ला थ्वयूकलं ला मांया प्वाथंनिसें सयेकादीगु खः। अले हजूर थ्व कारखानाय् छिगु नं बछिछ (५०%) दइ।

गरीवदास : सरकार, थ्व छिगु जनगण देश साप दुःखी। जि इमिगु दुःख स्वयेमफुत। इमि मन तयेत जि छगू

न्ह्यब:साया फैक्ट्री (कारखाना) नं दयेके मास्तिव: ।

गंगाराम : न्ह्यब:सा ! आहा,. न्ह्यब:सानाप ह्मितेगु साप न्ह्याइपु, सापहे (तस्सकं) न्ह्याइपु ।

देशपाल : हजूर, सेठजीयाके अकलला यक्व दु, तर ध्यबा आपा: मदु ।

गरीबदास : सरकार, दश करोड दां दुसा जि निगुलि फैक्ट्री दयेके ।

गंगाराम : दश करोड !

गरीबदास : छुं खं मदु हजूर, यदि छित: तकलिफ जूसा छुं खं मदु, जि मेथाय् हे वन्दोबस्त याये ।

सेठ गरीवदास दना: गंगारामया न्ह्य:नेच्वंगु तमसुक कायेत ह्ला: न्ह्याकी । गंगारामं काचाक्क तमसुक काइ ।

गंगाराम : व्हासँ, छित: दश करोड दां बीगु मन्जूर जुल ।

[मीराया अफिस]

गोपाल : छुं छंस्या अभियान चलेयात । छं स्वामीनाप समझौता याकल । छं गंगारामयात सेठ गरीबदासया ह्लाती बह्न: तल । देशय् गुगु नं जुयाच्वन उकिया जिम्मेदारीं छ छखे चिले फइमखु (बचय् जुइमखु) । आखिर छं छु याये मास्ति व: धा ? छंगु अभियान छु ? छु थज्या:गु तालं फय्नाप ब्वगा: वनेगु ला ? निरुद्देश्य हिला च्वनेगु ला ?

मीरा : गोपाल, पालिटिक्स गुगु स्ट्रेट लाइन (तप्यंगु ध्व:) मखु । थुकिया लंपु बेबेक्व: ।

गोपाल : पालिटिक्स, पालिटिक्स, पालिटिक्स ! ध्वग्गीया: प्यातास्याता वनेमा छंगु पालिटिक्स । O

अनु० : भूषणप्रसाद श्रेष्ठ

(ल्यं १७८ अंकय्)

श्री ५ महाराजाधिराज सरकारया

३४ दँ बुह्नियाा लसताय्

भक्तिपूर्वक दुनुगलं भिंतुना

देछाया

साल्ट ट्रेडिंग करपोरेशन (लि०)
कालिमाटी

खाद्य उद्योग (प्रा. लि.) हेटौडा

नारायणी बरफ उद्योग (प्रा. लि)
वीरगंज

सवाकोटी नुगःया मंकाः

फी यःम्ह जुजु

युग युग ताम्वायेमा

द्यवं थ्वहे सुवाः बीमा

प्रार्थना याःपिं

ब्याक्क साझा संस्थात

श्री ५ महाराजाधिराज सरकारया

३४ दँ बुह्नियाा

सुखद उपलक्ष्यय्

वसपोल सरकारया सुस्वास्थ्य व ताआयुया

कामना याना

नेपाल औद्योगिक बिकास करपोरेशन
परिवार

श्री ५ वीरेन्द्रया ३४ क्वःगु

शुभ वुन्हिया पुनीत उपलक्षय्

वसपोल सरकारयात

दुनुगलं भिंतुना

विराटनगर जुट मिल्स लि.

बाल साहित्य मण्डलया नीदँ बुदिं साहित्य मुँज्या व सांस्कृतिक ब्वज्याय त ख्यतका व ख्यतकां अप्व: दां बिया: ग्वहालि यानादीपिं –

१) ईन्द्रमान श्रेष्ठ (वंश गोपाल)
२) उकेश भुजु (इताछें)
३) उत्तमनारायण मल्ल (दोक्छें)
४) कमलेश्वरी भुजु (इताछें)
५) ऋजी ब्वाय् (भ० वि० परियोजना)
६) कृष्णभक्त बल्ल (वंश गोपाल)
७) कृष्णभक्त शिल्पकार (इनागा:)
८) गजेन्द्रबहादुर वैद्य (प्र० अ० शारदा मा० वि०)
९) गोपालमान श्रेष्ठ (आदर्श मा० वि०)
१०) चन्द्रबहादुर भुजु (वंश गोपाल)
११) चन्द्रभक्त भुजु (तेखाचो)
१२) द्वारिका भोमि (वंश गोपाल)
१३) नारायणभक्त कायष्ठ (तेखापुखू)
१४) निरंजन भुजु (वंश गोपाल)
१५) नूनप्रसाद भुजु (भार्वाचो)
१६) पूनकुमार मानन्धर (तेखापुखू)
१७) बद्रिप्रसाद भुजु (वंश गोपाल)
१८) बाबुकाजी चगुथि (वंश गोपाल)
१९) बिन्दुभक्त जोन्छे (तेखापुखू)
२०) विष्णुभक्त भुजु (तेखाचो)
२१) भक्तपुर नगर पंचायत (लायक्‌)
२२) मदनकृष्ण श्रेष्ठ (प्र० अ० आदर्श मा० वि०)
२३) माहिला भुजु (इताछें)
२४) यज्ञबहादुर भुजु (इताछें)
२५) योगेन्द्र प्रधान (तेखापुखू)
२६) रविकृष्ण भुजु (इताछें)
२७) रामकृष्ण नाय्भा (इनागा:)
२८) रामशरण बल्ल (वंश गोपाल)
२९) रामेश्वर भुजु (आदर्श मा० वि०)
३०) राजेन्द्र प्रधानाङ्ग (तेखापुखू)
३१) विद्यादेवी चित्रकार (आदर्श मा० वि०)
३२) विजया शाक्य (आदर्श मा० वि०)
३३) शिवहरी शिल्पकार (तेखापुखू)
३४) सिद्धिरत्न खड्गे (भ० वि० परियोजना)
३५) हरिराम भुजु (प्र० अ० कन्या मा० वि०)
३६) हरिभक्त भुजु (थूचो)
३७) हरिशरण बल्ल (वंश गोपाल)
३८) हरिकृष्ण बल्ल (वंश गोपाल)

वय्‌क:पिं बाहेक मेमेपिं नं यक्व भाषा व संस्कृति प्रेमिपिसं थ:थ:गु क्षेत्रं फुगु चा:गु ग्वहालि यानादीगु दु। ख्यतकां स्वया: ह्य जूसां यक्वस्यां ल्हापं बियादीगु दु। वय्‌क:पिं सकसितं बाल साहित्य मण्डलपाखें शुभाय् द्यछाया।

 की/१७७

श्री ५ महाराजाधिराज सरकारया

३४ दँ बुन्हिया लसताय्

वसपोल सरकारया ताआयु व सुस्वास्थ्यया

दुनुगलं मंगलमय कामना याना

शाही नेपाल वायु सेवा निगम

फोन : १४५११ कान्तिपथ यें ।

श्री ५ महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेव सरकारया

३४ दँ बुन्हिया उपलक्ष्यय्

वसपोल सरकारया सुख, ताआयु व सुस्वास्थ्यया

दुनुगलं

मंगलमय कामना याना

राष्ट्रिय बाणिज्य बैंक

फोन : ११३६४ १३८८५ १५८५२

फी २१/१७७ का. म. अ. द. नं २२/११०

थाकू :— मदन प्रिन्टिङ्ग प्रेस, असन बालकुमारी, दुछें, येँ।